

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 1058

28. SRPNJA 2023. CIJENA 50 DINARA

Dužijanica u Mostaru

Na »svetom« tlu zavičaja

SADRŽAJ

5

Reosnutak Hrvatske drame
u subotičkom kazalištu
**Inicijativa službeno
predana osnivačima**

10

Prvo desetljeće Hrvatske
u Europskoj uniji (IV.)
**Europski fondovi
– izdašniji nego ikad**

12

Ana Katalinić, nekadašnja
uposlenica Tribunala u Den Haagu
**Gledala sam kako se
povijest piše**

16

Posljedice nezapamćenog
nevremena u Srijemu
Ogoljeni atari

20

Proslavljena 89. *Dužionica*
u Somboru
**Za čovjeka koji treba biti
novi orač i novi sijač**

40

Ljetovanje za učenike
**Razglednica
iz Novog Vinodolskog**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Preradovićeve 11
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Josip Stantić (zamjenik predsjednika),
Branimir Kuntić, Dragan Muharem,
Marko Tucakov, Krunoslav Đaković,
Josip Dumendžić i Tomislav Vuković

RAVNATELJ:

Ladislav Suknović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Ivana Petrekanić Sič
(koordinatorka dopisne službe)
dr. sc. Jasminka Dulić
(novinarka, urednica političke rubrike)
Željka Vukov
(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković
(novinar, urednik rubrike kultura)
Ivan Ušumović
(novinar, urednik sportske rubrike)
Zvonko Sarić
(novinar)
Jelena Dulić Bako
(novinarka)
Suzana Darabašić
(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)
KOMERCIJALISTICA:
Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Rotografika d.o.o., Subotica

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

**Skeniraj
i preuzmi
aplikaciju**

Putuj, Europo

Prije deset godina Hrvatska je postala članica Europske unije. Nisu, naravno, od tog datuma potekli med i mlijeko i nije se Hrvatska oslobodila bolesti od kojih boluju sve zemlje koje demokraciju, kakvu ima zapadna Europa, tek trebaju osvajati i razvijati. Nije se Hrvatska oslobodila ni korupcije, ali se afere ipak (nevoljno) ne zataškavaju, pa s lisicama na rukama završavaju i ministri. Ne oni bivši već aktualni iz vladajuće stranke. Zamislite tako nešto kod nas. Znam, znam ne možete ni zamisliti.

Istoj toj Hrvatskoj Europska unija je s dvije trećine sufinancirala prvi elektromotorni vlak, a do 2032. godine na hrvatskim prugama bit će 160 novih vlakova, plaćenih europskim novcem. U vrijeme zaključenja ovog broja *Hrvatske riječi* Hrvatska je slavila godinu dana od završetka izgradnje Pelješkog mosta u koji je EU uložila skoro 360 milijuna eura, što je 85 posto od ukupne vrijednosti mosta.

Dobro, da grade se i u Srbiji mostovi, suvremene pruge, ceste ali se i plaćaju ili će se tek plaćati. Kineskim investicijskim fondovima, arapskim investitorima, ruskim kreditorima... I tko zna još kome. Vidjet ćemo kad nam ispostave račune. S kamatom. Jer mi ipak nismo EU i europska kasa za nas nije toliko izdašna koliko za svoje članice, pa se treba dovijati i novac tražiti kod drugih prijatelja.

Čini se u Srbiji mnogo i ne mare za tom Europom, iako nitko nije gadljiv na novac koji bez obzira na hoćemo-nećemo kaplje i nama iz fondova Europske unije. Najnovija istraživanja pokazuju da bi ulazak Srbije u EU podržalo nešto više od 43 posto građana. Ne zvuči loše, s obzirom na višegodišnji rast euroskepticizma u Srbiji. Ali ima tu i jedna caka, kada se pitanje preformulira i u paket s ulaskom u Europsku uniju stavi neovisnost Kosova, stavovi su (očekivano) poprilično drugačiji; čak dvije trećine ispitanika odreklo bi se Europe u korist Kosova. Europu umjesto Kosova izabralo bi samo 12 posto građana Srbije.

Na pitanje hoće li Srbija ikada postati članica EU optimističnih je bilo 30 posto. Pa što reći? Putuju, Europo. Bez nas.

Z. V.

Najviše glasova za SNS i Rusiju

Dominantno je prorusko raspoloženje, a vladajuća Srpska napredna stranka ostala je na prvom mjestu, dok oporba jedva prelazi cenzus

Prema istraživanju časopisa za političku teoriju i društvena istraživanja *Nova srpska politička misao* o ulasku Srbije u Europsku uniju (EU) i NATO, sankcijama Rusiji, rusko-ukrajinskom sukobu i političkoj situaciji u državi, u Srbiji i dalje vlada anti EU i NATO ozračje s blagim porastom vrijednosti. Dominantno je prorusko raspoloženje, a vladajuća Srpska napredna stranka ostala je na prvom mjestu, dok oporba jedva prelazi cenzus.

Da se sutra održavaju parlamentarni izbori, za SNS bi glasalo 37,2% ispitanika. Na drugome mjestu je koalicija SPS/JS s 9,4%, slijedi Novi DSS s podrškom od 4,2%. Cenzus od tri posto prešli bi i Dveri s 3,9%, Zavetnici s 3,6%, Srbija centar Zdravka Ponoša s podrškom od 3,5%, Narodna stranka s 3,4%, koliko ima i Ekološki ustanak.

Ispod cenzusa, pokazalo je istraživanje *Nove srpske političke misli*, ostali bi Ne davimo Beograd, DS, SDS, SRS i Zajedno bez Ekološkog ustanka.

Ulazak Srbije u EU podržava 43,7% građana, a s preduvjetom da se za članstvo prizna Kosovo kao neovisna država tek 12,7% dok je protiv 77%.

Na pitanje hoće li Srbija ikada postati članica EU optimističnih je bilo 30,4%, a negativan odgovor dalo je 54,7% ispitanika.

Najveću vrijednost na ispitivanju ostvarilo je pitanje u svezi ulaska Srbije u NATO, na što je čak 84,6% ispitanika odgovorilo »ne«.

Nešto manje ispitanika, 79%, ne podržava uvođenje sankcija Rusiji zbog rata u Ukrajini, a njih 83,9% misli i kako ne treba primijeniti praksu gašenja i zabrane ruskih medija kao što se čini na Zapadu.

Na pitanje tko je kriv za sukob u Ukrajini najviše odgovora bilo je da je NATO – 60,7%, potom odgovor da ne znaju – 15%, Ukrajina – 13,4%, a najmanje ljudi smatra da je kriva Rusija – 10,9%.

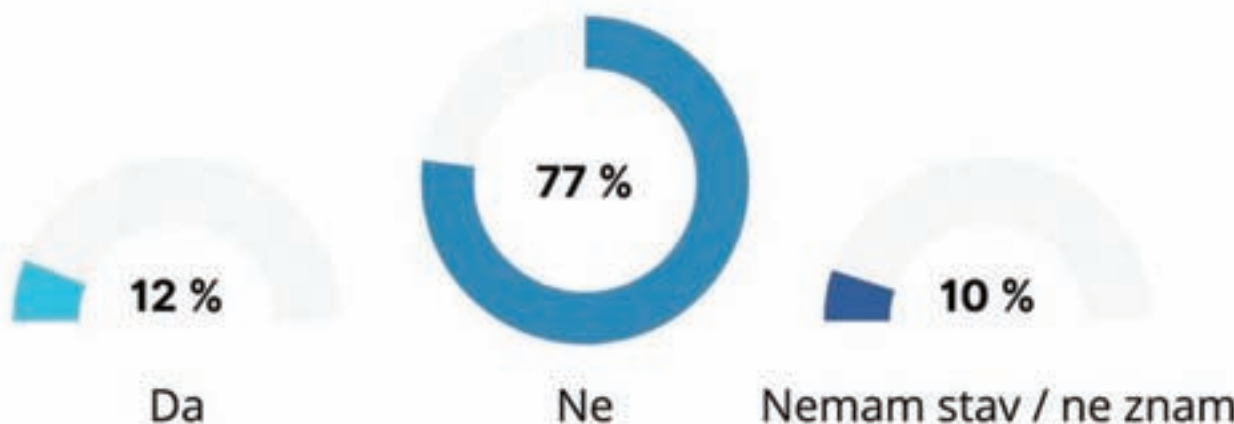
Istraživanje se bavilo i francusko-njemačkim sporazumom o normalizaciji odnosa Srbije i Kosova. Ne podržava ga 42,6%, a nema stav 38,4% ispitanika.

Odgovornost za aktualnu eskalaciju nasilja u Srbiji ispitanici vide u vlasti s 47,8%, dok 43,3 smatra da vlast za to nije odgovorna. Inicijativu o zabrani emitiranja rijaliti programa na televizijama s nacionalnom frekvencijom podržava 76,9% ispitanika.

Istraživanje je provedeno u lipnju telefonskim pozivima na 1.100 ispitanika.

Priredila J. D. B.

Podržavate li ulazak Srbije u EU
ako bi uvjet bio priznanje
neovisnosti Kosova?

Reosnutak Hrvatske drame u subotičkom kazalištu

Inicijativa službeno predana osnivačima

Elaborat pod nazivom »(Ponovni) Osnutak Drame na hrvatskom jeziku u Narodnom kazalištu u Subotici« predstavljen je i službeno predan u utorak, 25. srpnja, osnivačima Narodnog pozorišta – Narodnog kazališta – Népszínháza u Subotici, Vladi AP Vojvodine i Gradu Subotici.

V. d. ravnateljice ZKVH-a **Katarina Čeliković** predala je elaborat te predstavila ovu inicijativu **Dragani Milošević**, tajnici Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama u Novom Sadu, kao jednom od osnivača Narodnog kazališta u Subotici. Radnom sastanku prisustvovao je i zamjenik tajnice **Goran Kaurić**, koji je u pokrajinskoj administraciji predstavnik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

»Elaborat, koji je izradila master profesorica književnosti i jezika **Nevena Baštovanović**, postao je službena inicijativa hrvatske zajednice, a cilj mu je obrazložiti i ponuditi način kako na institucionalno primjeren, profesionalno sukladan i jedan obuhvatan način osigurati trajno rješavanje ponovnoga osnutka Drame na hrvatskome jeziku u Narodnom kazalištu u Gradu Subotici. Ova inicijativa nudi model već postojeće prakse sličnih manjinskih zajednica (rusinske, rumunjske, slovačke i mađarske) u Vojvodini, a od osnivača se očekuje da postupi po ovoj inicijativi te da odredi dinamiku ostvarenja ovog važnog segmenta kulturnog života hrvatske zajednice u Vojvodini«, navode u ZKVH-u.

Istoga dana inicijativa je predana i predstavnicima Grada Subotice, drugoga osnivača kazališta. Elaborat je predan članici Gradskog vijeća zaduženoj za područje obrazovanja i kulture **Milanki Kostić**.

Kako je već spomenuto, na predstavljanju ove Inicijative na znanstvenom kolokviju ZKVH-a krajem lipnja, postoji spremnost Ministarstva kulture Republike Hrvatske i ministrice kulture **Nine Obuljen-Koržinek** te osječkog Hrvatskog narodnog kazališta pomoći u ovom značajnom kulturnom projektu.

Nositelji inicijative za reosnutak hrvatske Drame u subotičkom kazalištu su ZKVH, Hrvatsko nacionalno vijeće i DSHV.

Podsjetimo, nakon Drugoga svjetskoga rata, u rujnu 1945. godine u Subotici su, odlukom vlasti AP Vojvodine, osnovani Hrvatsko narodno kazalište i Mađarsko narodno kazalište (Népszínház). Šest godina kasnije hrvatsko kazalište spojeno je s mađarskim u jednu teatarsku kuću: Narodno pozorište – Népszínház, gdje su djelovale drame na hrvatskom i mađarskom jeziku. Od 1958. Drama na hrvatskom preimenovana je u Dramu na srpskohrvatskom jeziku. Sve do 1980. u subotičkom teatru postoji razvijena praksa izvedbi kazališnih komada na lokalnom hrvatskom idiomu s »kućnim piscem« **Matijom Poljakovićem** (od 50-ih do 70-ih godina) i predstava hrvatskih pisaca, uz sudjelo-

vanje hrvatskih glumaca. Od 1985. u kazalište dolazi projekt KPGT (Kazalište-Pozorište-Gledalište-Teatar), a glumci dviju drama spajaju se u jedan ansambl te se potpuno gubi hrvatski predznak.

D. B. P.

Na »svetom« tlu zavičaja

»Kao što je svaka rijeka na izvoru najčišća, tako isto i veza s korijenima pomaže da identitet ne oslabi, a ljubav ne prosuši. Kao što nas ujedinjuje pripadnost hrvatskom narodu, u ovim vremenima nas ujedinjuje i borba za identitet«, rekao je mons. Petar Palić

Dužijanca – kao zahvala Bogu i pohvala čovjeku i njegovom radu – održana je proteklog vikenda (22. i 23. srpnja) u prapostojbini Hrvata Bunjevaca – u Mostaru. Bila je ovo posljednja »velika Dužijanca« izvan Subotice i okolice. Velika, jer je u Mostar otišlo nekoliko stotina ljudi, četiri autobusa iz Subotice i okolnih mjesta, turistički autobus, autobus iz Mađarske, te gosti sa svih strana koji su došli osobnim vozilima.

Velika je bila i po organizaciji, jer je sve trebalo »preseliti u Mostar«, a ostat će i upisana velikim slovima. Nikome, pa i na +40 nije bilo teško niti žao što je ovaj vikend proveo, tko radeći, tko promatrajući ovaj povijesni događaj.

Putevima pradjedova

»Dužijanca u Mostaru je iza nas, ali i dalje u nama. Ono što me je dojmilo i što me i dalje drži jeste zajedništvo i veliki odziv ljudi za sve ono što smo vidjeli, predstavili, pokazali...«, kaže direktor UBH-a Dužijanca **Marinko Piuković** i dodaje: »Veliki dojam na mene su ostavili ljudi

prepuni emocija i sa suzama u očima. Ljudi koji su prilazili i čestitali, koji su u očima imali radost i zadovoljstvo, sriću što smo bili tamo. Znamo da je bilo šest autobusa, a kompletnu koordinaciju je vodio ured, odnosno OO Dužijance. Prezahtjevna organizacija, no čestitke i pohvale itekako znače. Razgovarao sam i s uredom gradonačelnika Mostara i gradonačelnikom Senja i svi imaju samo riječi hvale i zahvale što smo ih uvrstili u program da su mogli i oni biti dio ove Dužijance. Vikar mostarsko-duvanjski don. **Nikola Menalo** je napomenuo kako se zapravo iznenadio s kakvom duhovnošću i dostojanstvenošću smo odradili cijeli program. I mi smo prenijeli svoje emocije, ali su i domaćini prenijeli svoje na nas«.

Nakon što su se stišale emocije predsjednik UBH-a Dužijanca mons. dr. **Andrija Anišić** za naš tjednik je rekao:

»Svi smo dirnuti time što smo vidjeli i doživjeli. Hvala divnim domaćini na onome što su nam pripremili. Ono zbog čega smo išli na ovo 'hodočašće', kažem hodočašće jer je to bio odlazak (za nas) u 'svetu zemlju', je prije svega zahvaliti Bogu na našim pradjedovima koji su nam prenijeli

vjeru i svijest o pripadnosti hrvatskom narodu i bunjevačkom rodu. To je najbitnije, ali išli smo i obnoviti veze s našim starim krajem, obnoviti zajedništvo s hercegovačkim Hrvatima koji sada tamo žive, a to smo u punini ostvarili. Zbog toga sam jako sretan kao i, koliko sam čuo, drugi. Bilo je naporno, to nećemo zaniijekati, ali je vrijedilo«, rekao je mons. Anišić.

Dužijanica u Mostaru započela je svetom misom u staroj župnoj crkvi Presvetog Trojstva u Blagaju, te otkrivanjem obnovljene spomen ploče koja je postavljena prije 90 godina.

Misno slavlje predvodio je mons. dr. Anišić u zajedništvu s domaćinom don **Slavenom Ćorićem**, te svećenicima Subotičke biskupije na čelu s apostolskim upraviteljem mons. **Ferenzom Fazekasom**, svećenicima iz Mostarsko-duvanjske i Trebinjsko-mrkanjske biskupije, te svećenicima iz Mađarske. Emotivni naboj je upravo ovdje počeo, poticajnim pozdravom domaćina i prigodnom propovijedi mons. Anišića. Nakon misnog slavlja uslijedio je program otkrivanja obnovljene spomen ploče na kojemu je kao i tijekom mise pjevao Katedralni zbor *Albe Vidaković* pod ravnanjem mo. **Miroslava Stantića**. I prije 90 godina se ovdje pjevalo, prilikom prvog pohoda Hrvata Bunjevaca starom kraju, koji je tada organiziralo Hrvatsko pjevačko društvo *Neven*. Sadašnji pohod organizirala je UBH *Dužijanica*, te je ovom prigodom obnovljena spomen-ploča postavljena prije gotovo jednog stoljeća. Zanimljivo je da su na ploči samo slova izbljedi, a da je ona unatoč ratovima i vremenskim neprilikama ostala netaknuta. Prilikom otkrivanja iste, čiju obnovu je financiralo Hrvatsko nacionalno vijeće, predsjednica ove institucije **Jasna Vojnić** je istaknula:

»Vrelo Bune koje danas mami poglede i budi znatiželju svojom ljepotom nas Bunjevce uvijek je privlačilo. Ali ne zbog smaragdne boje rijeke, slapova koji pjenušaju Bunu, malenih mostića ukrašenih cvijećem nego iz potrebe da nas izvor obnovi, očisti, opere, odmori i zapljusne novom snagom. Nije lako biti odvojen od izvora. Nije lako zadržati bistrinu i snagu koju izvor sam po sebi daje, pogotovo ako si više od 300 godina od njega odvojen. Svjedoci smo tomu, jer se često zapetljamo u sitničavosti i ispitivanju kvalitete svakog molekula vode, a zaboravljamo snagu čistine rijeke. Zapetljamo se često u nevažnim stvarima tko

je bolji ili važniji, čije su karuce ljepše i je li 'Stipan veći Hrvat od mene'. Zapetljamo se često u ispitivanju savršene strukture vode, a zaboravljamo da samo sve kapljice zajedno čine rijeku«.

Sudionici programa »slili« su se upravo vidjeti tu smaragdnu boju čuvene rijeke Bune. Običi ju, oprati noge, napiti se... Uz izvor rijeke Bune sudionici su posjetili i mjesto Buna i tamošnju crkvu Presvetog Tijela i Krvi Kristove, obišli su i spomen-ploču koju su postavili Bunjevci Hrvati iz Mađarske 2009., godine.

Grana hrvatskoga stabla

Bunjevce iz raznih krajeva ujedinila je Tribina na temu *Bunjevačke grane hrvatskog stabla u Hrvatskoj, Mađarskoj i Srbiji* i večernji nastup, odnosno folklorno-tamburaška večer. U Biskupijskom centru u Mostaru spomenuta tribina bila je mjesto razgovora i povijesnih činjenica kada su u pitanju Bunjevci, njihove seobe, sličnosti i razlike. O spomenutoj temi govorili su ravnateljica Gradskog muzeja u Senju prof. **Blaženka Ljubović** koja je među brojnim podacima istaknula da su Bunjevci hrvatska etnička skupina podijeljena u tri ogranka: dalmatinske (Dalmatinska zagora i jugozapadni dijelovi Bosne i Hercegovine) primorsko-ličke (Gorski kotar, Hrvatsko primorje i Lika) i podunavske Bunjevce (Bačka, južna Mađarska i okolica Budimpešte).

Povjesničar i kroatist dr. sc. **Dinko Šokčević** govorio je o migracijama Bunjevaca u Ugarsku, te je iznio zanimljive i manje poznate podatke široj javnosti. Među ostalim, naglasio je kako se u Bačkoj Bunjevci prvi puta u pisanom tragu spominju 1622., godine, kada je don **Šimun Matković** pisao Rimu da je u Bačkoj puno katolika, ali da nemaju svećenika.

»To je u suprotnosti s tvrdnjom da su Bunjevce franjevci doveli, ali ovdje se radi o prvoj skupini koja je došla u Bačku«, istaknuo je predavač i pojasnio kako je **Marko Šarić** u venecijanskom arhivu pronašao izvješće šibensko-mletačkog kneza gdje se navodi da su se Bunjevci pobunili, pa su protjerani 1607./1608. godine i na prisilu dovedeni u Bačku.

Što objašnjava podatak da nisu imali svećenike. Krenuli su spontani odlasci, a 1629., Turci preseljavaju Bunjevce

iz Like u okolicu Budimpešte. Posljednji i najpoznatiji val dolaska Bunjevaca u Bačku je iz 1687., koji je prouzročio niz tragičnih događaja. Tada je oko 80 posto katolika naspustilo Bosnu i Hercegovinu, a pod kapetanima **Markovićem** i **Vidakovićem** Bunjevci naseljavaju trokut Baja – Sombor – Subotica. Kako je naveo predavač, tada je bilo oko 5.000 muškaraca, te se pretpostavlja da je u tom valu došlo oko 25.000 ljudi.

V. d. ravnateljica Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata prof. **Katarina Čeliković** govorila je na temu »Markeri hrvatskog identiteta bačkih Bunjevaca s naglaskom na nematerijalnu kulturnu baštinu«. Među ostalim, govorila je o bogatoj nematerijalnoj baštini Bunjevaca iz Bačke, te je naglasila kako su oni najjača hrvatska grana u Bačkoj. Kako je istaknula *Dužijanica* je u kalendaru *Subotička Danica* našla najbolje mjesto i da nije bilo svećenika **Blaška Rajića** 1911., vjerojatno bi *Dužijanica* do sada nestala.

»*Dužijanica* je bila u Narodnom kazalištu, ona je u knjigama, na ulicama, u narodnim kalendarima, u nama...«, naglasila je Čeliković.

Na pitanje zašto je *Dužijanica* toliko važna odgovorila je kako *Dužijanica* u sebi sadrži više elemenata nematerijalne kulturne baštine... Ona je, kako je istaknula Čeliković, marker vjerskog, kulturnog i nacionalnog identiteta.

Profesorica na Odsjeku za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu izv. prof. dr. sc. **Marijeta Rajković Iveta** govorila je o istraživanjima u kojima se vide sličnosti i razlike, te da sve Bunjevce veže govor, religija i kultura, ali da su regionalno specifične zajednice.

Prije početka tribine otvorena je putujuća izložba *Bunjevačka nošnja i ris* autora **Marinka Piukovića**, gdje je prikazan čovjek u poslu – u risu. Čovjek koji od zemlje živi

i koji je štuje. Prikazano je i bogatstvo bunjevačke nošnje koja je u prošlosti imala dominantnu ulogu svakidašnjeg života, a danas je neizostavni dio tradicijske kulture.

Tijekom folklorno-tamburaške večeri bogat kulturni program izveli su članovi HKPD-a *Matija Gubec*, Tavankut; KUD-a iz Mađarske; KUD-ovi i tamburaši iz Mostara; HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica i ansambl *Hajo*.

Zahvala i pohvala

Euharistijska zahvala okupila je mnoštvo ljudi u nošnji i civilu, stare i mlade, koji su došli sa svih strana u zajedništvu zahvaliti Bogu. Tako je potvrđeno ono što se kroz ova dva dana stalno provlačilo, a to je sačuvana vjera.

»Dragi Bunjevci Hrvati ovim dolaskom u pradomovinu željeli ste učvrstiti svoju vezu s korijenom. Kao što je svaka rijeka na izvoru najčišća, tako isto i veza s korijenima pomaže da identitet ne oslabi, a ljubav ne prosuši. Kao što nas ujedinjuje pripadnost hrvatskom narodu u ovim vremenima nas ujedinjuje i borba za identitet«, naglasio je u homiliji predvoditelj misnog slavlja mostarsko-duvanjski i trebinjsko-mrkanski biskup mons. **Petar Palić**.

Među ostalim, biskup je rekao:

»Svjedočim obilju i raznolikosti žetvenih darova, gledajući na oltar i sve nas nazočne. U isto vrijeme vidimo i presušene rijeke, prašnjavo tlo, sasušene biljke, nestanak vode, svjedočimo razornoj moći klimatskih promjena, kojima je uzrok i sam čovjek. Tu su i slike rata iz Ukrajine, gdje poljoprivrednici u oklopima i pancirkama žanju. Žito iz Ukrajine može se izvoziti bez poteškoća. Rat se izgleda više ne vodi oružjem nego i kruhom svagdanjim. Mnogo je razloga za zabrinutost, ali puno je više razloga za nadu i pouzdanje...«

Svečanosti misnog slavlja doprinio je Katedralni zbor **Albe Vidaković** i solistica **Emina Tikvicki**, dok su mladi u bunjevačkoj i hercegovačkoj nošnji predmolili *Molitvu vjernika*, prinosili darove, a misna čitanja su čitali ovogodišnja bandašica **Dunja Šimić** i bandaš **Petar Vukmanov Šimokov**.

Svi sudionici programa, te gosti i svećenici u svečanoj povorci uputili su se ulicama Mostara do Trga ispred Hrvatskog doma *Herceg Stjepan Kosača*. Uz spomenute KUD-ove, u povorci su se priključili i risari i risaruše, radni dio povorke s *obrancima* i *đugama*, nekadašnji bandaši i bandašice, ovogodišnji bandaši i bandašice seoskih *dužijanci* (Bajmak, Tavankut, Mala Bosna, Đurđin i Lemeš) te mali bandaš **David Kujundžić** i zamjenska mala bandašica **Martina Jurčak**. Na trg su stigli i ovogodišnji predvoditelji *Dužijance*, već spomenuti Dunja i Petar. Kako nalaže dugogodišnja tradicija, bandaš je domaćinu salaša predao žitni vijenac, a bandašica je gradonačelniku Mostara **Mariju Kordiću** uručila kruh.

Osim direktora UBH-a *Dužijanca* **Marinka Piukovića** i predsjednice HNV-a **Jasne Vojnić**, okupljenima se obratio i državni tajnik Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske **Zvonko Milas**, koji je podsjetio da je prije pet godina *Dužijanca* prvi puta izašla izvan svojih okvira i to u Zagreb.

»Preljepo je da smo zajedno, da možemo zahvaliti na svemu i na kruhu koji ste nam donijeli iz Bačke. S kruhom i blagoslovom možemo skupa ići naprijed da i u ovoj ljepoti

zajedništva stvaramo dobro za one koji dolaze i čuvamo ono što je naše.«

Predsjednik Savjeta Vlade Republike Hrvatske za Hrvate izvan Republike Hrvatske i predsjednik Hrvatske državne samouprave u Mađarskoj **Ivan Guban** je ovom prilikom naglasio:

»Svi smo ovo doživjeli vrlo emotivno. Oduševljen sam što je ovdje više stotina mladih ljudi. S kolikim ponosom su obukli nošnju? Koliko ponosa i radosti na jednom mjestu? Ne trebamo se plašiti budućnosti, jer dok njih imamo, imamo i budućnost.«

»Kao domaćinu, ostaje mi činjenica da vam osvijestim koliko ste nas počastili *Dužijancem* i što ste ovaj običaj podijelili s nama. Vi ste zapravo došli doma. U tom kontekstu sam ispunjen emocijama i zahvalan sam da smo imali priliku svjedočiti ovom fantastičnom događaju«, istaknuo je gradonačelnik Mostara **Mario Kordić**.

Među brojnim uzvanicama, uz spomenute *Dužijanci u Mostaru* nazočili su i predsjednik Hrvatskog narodnog sabora Bosne i Hercegovine **Dragan Čović**, te generalni konzul Republike Hrvatske u Mostaru, izaslanik Ministra vanjskih i europskih poslova RH dr. sc. **Marko Babić**.

Kruna za Mostar

Krunu za *Dužijancu u Mostaru* izradila je poznata umjetnica u tehnici slame **Jozefina Skenderović**, a na kruni koja je darovana Mostarsko-duvanjskoj biskupiji prikazani su Bunjevci iz više krajeva. Na kruni su četiri medaljona: salaš – koji predstavlja Bunjevce iz Bačke, senjska kula Nehaj – Bunjevce iz Senja, lička kapa – predstavlja ličke Bunjevce i most koji predstavlja Mostar – mjesto gdje se održava *Dužijanca*. Na čelu krune je križ. I kako je Skenderović naglasila:

»Mislim da smo mi Bunjevci u pojedinim segmentima svog bitisanja tvrdi od kamena. Promijenili smo običaje, promijenili smo govor, nošnju, ali dvije stvari se nisu promijenile. Sačuvali smo vjeru i svi smo Hrvati. Zato se na vrhu krune nalazi križ, a kruna je zagrljena hrvatskim pleterom.«

Kako najavljuju iz UBH-a *Dužijanca* o ovom pohodu Bunjevaca Hrvata starom kraju bit će izrađena, po uzoru na prvi posjet, knjiga – *Spomenica* u kojoj će biti sačuvani svi govori i fotografije.

Ž. V.

Prvo desetljeće Hrvatske u Europskoj uniji (IV.)

Europski fondovi – izdašniji nego ikad

»Vi se trebate samo dosjetiti projekta i krenuti. Sad se traže hrabri i odvažni koji se ne boje. Ali još uvijek svi čekaju, a što više čekate bit će vam teže. Treba učiti, upoznavati druge ljude, povezivati se, iskazati interes i ako ne znate kako dalje, dogovorite sastanak s onima koji to znaju. I kad druga strana vidi da vi to želite, vi dobijete pomoć«, kaže direktorica konzultantske tvrtke Logička matrica Renata Šeperić-Petak

Sredinom ovog mjeseca u Hrvatskoj je u promet pušten prvi elektromotorni vlak za regionalni prijevoz koji je nabavljen uz pomoć EU fondova. Vlak vozi na relaciji Zagreb – Sisak – Zagreb, proizvela ga je tvornica *Končar*, a projekt se u 85-postotnom iznosu sufinancira iz Operativnog programa »Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020.« Europske unije. Ukupna mu je procijenjena vrijednost nešto više od 170 milijuna eura, a dodijeljena bespovratna sredstva iznose 116.840.464 eura. Tijekom prve vožnje ministar regionalnoga razvoja i fondova Europske unije **Šime Erlić** je rekao kako će sredstva iz EU koja su im na raspolaganju u sljedećem financijskom razdoblju biti izdašnija nego ikad i da će sljedeće desetljeće sigurno obilježiti investiranje u željeznicu, kao što je u prethodnom razdoblju to bilo u cestovni promet. Zahvaljujući EU fondovima Hrvatska će do 2032. na svojim obnovljenim prugama imati oko 130 novih vlakova.

Da će investiranje u željeznicu iz EU fondova obilježiti sljedeće razdoblje u Hrvatskoj rekla nam je u razgovoru za naš tjednik i direktorica konzultantske tvrtke *Logička matrica* iz Zagreba **Renata Šeperić-Petak**. Po struci diplomirani europolog (završila je europske studije u Londonu) Šeperić-Petak je nakon dugogodišnjeg bavljenja različitim europskim pitanjima osnovala konzultantsku tvrtku *Logička matrica* d.o.o. 2010. godine, koja klijente savjetuje na poljima strateškog planiranja, prijave i provedbe projekata financiranih iz EU fondova, izvještavanja o natječajima, javne nabave, izrade planova, studija i analize, promidžbe i vidljivosti EU projekata i edukacije. Različita su područja u kojima rade, od poduzetništva, inovacija i tehnologije, ruralnog razvoja, javnog i neprofit-

nog sektora do kulture, zaštite okoliša, energije, teritorijalne suradnje i drugog.

Nebo i zemlja

Nаша sugovornica kaže kako je razlika u dostupnim financijama od Europske unije u odnosu na vrijeme prije negoli je Hrvatska postala članicom EU – »nebo i zemlja«.

»Vi se sad trebate samo dosjetiti projekta i krenuti. Sad se traže hrabri i odvažni koji se ne boje. I nemaju se čega bojati. Uvijek svatko može odustati. Ali još uvijek svi čekaju, a što više čekate bit će vam teže. Što prije krenete, bit će vam lakše. Treba učiti, upoznavati druge ljude, povezivati se, iskazati interes i ako ne znate kako dalje, dogovorite sastanak s onima koji to znaju. I kad druga strana vidi da vi to želite, vi dobijete pomoć«, kaže Šeperić-Petak.

Do sada su, kaže, projekti bili u područjima komunalne, društvene i socijalne infrastrukture. Sami su radili projekte za gradove, općine, županije, civilni sektor, udruge, poduzetnike, obnovili i restaurirali crkve, samostane, svetišta i bezbroj kapela.

»Deset godina smo se bavili državom i podržavanim razinama a sada, ovih sedam godina do kraja proračunskog razdoblja 2030. treba puno uraditi na poboljšanju kvalitete života građana. U ovoj fazi primarni je interes željeznica, uložiti će se ogromna sredstva u njenu modernizaciju i izgradnju. Prije toga je bio Pelješki most, zatim zračne luke koje su sve obnovljene i sad ide željeznica što se tiče nacionalne razine. A paralelno s velikim infrastrukturnim projektima, na lokalnoj razini treba maksimalno unaprijediti stambeni fond. Da se napravi energetska obnova stambe-

nih zgrada, zamjene se i ugrade liftovi, zeleni krovovi, zatim i obiteljske kuće riješiti kroz zamjenu krovništva, stolarije, riješiti probleme vlage, energetska ovojnica napraviti itd.», kaže Šeperić-Petak.

»Sada radimo i puno projekata geotermalne energije. U okviru provedbe Financijskog mehanizma Europskog gospodarskog prostora i Norveškog financijskog mehanizma 2014.-2021. u Hrvatskoj. Voda je javno dobro i mi smo sada preko norveškog fonda napravili ispitivanja i projektnu dokumentaciju. Sada tu vodu treba usmjeravati prema građanstvu, a to je da škole, vrtiće, domove zdravlja sve javne prostore grijemo tom vodom, da se smanje troškovi grijanja, a budući da europska direktiva zabranjuje samo jedan krug iskorištenosti termalnih voda onda ćemo graditi staklenike za gajenje povrća i voća kuda će se usmjeriti višak vode. U protivnom, ako ne bismo imali još jednog potrošača na kraju lanca, morali bismo plaćati puno veće penale za eksploataciju vode«, kaže Šeperić-Petak.

Zaštita okoliša prioritet

U prethodnom razdoblju, kaže sugovornica, puno su truda uložili u edukaciju korisnika od gradonačelnika, preko stručnih službi i računovodstva koji su se svi trebali obučiti za pisanje projekata i njihovu provedbu.

»Puno smo napravili dječjih vrtića, škola, sanirali ilegalna odlagališta otpada, trajno zatvorili nefunkcionalna odlagališta otpada, napravili sortirnice, kompostarne i drugo. I ako me sada pitate čime da se bavimo, ja bih rekla fokusirajte se na okoliš, održivo gospodarenje otpadom u najširem smislu riječi, zaštita okoliša na sedam stupova, to je

najteži i najskuplji dio i jednog dana će vam biti jako skupo za održavanje. Ali centri za gospodarenje otpadom nisu projekti koji mogu nastati za mjesec-dva, to su višegodišnji projekti na kojima se mora intenzivno raditi pet-šest godina i napraviti nekakve kompromise. Mora biti zajednički jezik svih političkih sudionika.«

Osim inicijative i proaktivnog stava te utvrđenih potreba zajednice za određenim projektom, recimo novi vrtić, potrebno je da taj novi objekt ne bude takav kakvi su građeni ranije već »logika stvari kaže da morate ići k naprednijoj varijanti. Objekt mora biti energetska neovisan, koji ima dizalice topline, senzorne sobe za djecu s posebnim potrebama, znači dati jedan nadstandard već u projektu. On mora biti daleko bolji od onog što već postoji. Ti projekti moraju biti nadstandardni a ne prosjek«.

Također, kaže Šeperić-Petak, brojni su programi Unije u kulturi.

»Sad se već zna koji programi idu u sljedeće tri godine unaprijed i sad se već može pripremati za poziv koji će biti objavljen sljedeće godine u 11. mjesecu. Ne trebate vi čekati institucije, ove naše koje nas vole držati u niskom startu, sve je transparentno u EU, već su otvoreni pozivi i sve se zna i vi već sada možete postavljati pitanja i učiti od najboljih«.

Strateško razmišljanje

Ono što je bitno, kaže sugovornica, je priprema i strateško planiranje.

»Pod broj jedan donijeti konsenzus koji su to projekti koji su primarni. Aktualni proračun EU je do 2030. i naši klijenti već sada imaju gotove projekte za ovo proračunsko razdoblje. Bitno je strateški promišljati i zapisati to. Ne treba to biti nikakva debela knjiga *Rat i mir*, *Ana Karenjina*..., ono što ima previše slova to niš' ne valja. Tri stranice, jasno i glasno o čemu se radi je li to zaštita okoliša, poduzetništvo... Sve ono što su vam prioriteta. Mi smo se toliko izgradili poduzetničkih zona, infrastrukture, da iskreno da vam kažem ja često nisam vidjela način kako će se taj prostor poduzetničkih zona popuniti, jer je bilo i kriza i turbulencija a struktura je napravljena. Ipak, sad se vidi da su popunjeni. Važno je imati u vidu da svaki projekt ima faktore koji utječu na njegovu provedbu, a na koje vi ne možete utjecati (primjera radi pandemija covid). Uopće to nismo mogli predvidjeti. Zato u svakom projektu treba upisati sve one probleme koje možemo predvidjeti.«

Na koncu, kaže Šeperić-Petak, samo je potrebna vizija i hrabro krenuti i potražiti pomoć.

»Puno toga se već zna, a ima i puno jakih pojedinaca koji vuku naprijed. Deset godina od članstva i prosječni Hrvat samo kuka, pa trebali smo više. Pa jeste trebali smo, ali što si ti konkretno uradio da bude bolje. Slažem se da su EU projekti skoro kao lutrija, ali da bi dobio na lutriji moraš kupiti srećku, a sreća prati hrabre«, zaključuje sugovornica.

J. D.

Ana Katalinić, nekadašnja uposlenica Tribunala u Den Haagu

Gledala sam kako se povijest piše

Primili su me prvo u Tajništvo da radim kao prevoditeljica s hrvatskog, bosanskog i srpskog jezika na engleski i radila sam pismene prijevode. Kasnije su me primili da radim kao »case manager« u Tužiteljstvu i radila sam na nekoliko predmeta. To je otvorilo jednu čitavu novu dimenziju za mene. Doslovno, gledala sam kako se povijest piše i stvarno je to bilo jedno dinamično razdoblje mog života. Ne želim ulaziti u detalje, ali je ostao u meni jedan ogroman respekt i pijetet prema svakom čovjeku koji je odlučio svjedočiti istinu

Intervju vodila: Jasminka Dulić

Već dvanaestu godinu Seminar bunjevačkog stvaralaštva u Tavankutu okuplja polaznike/ce iz različitih zemalja, uglavnom iz susjednih europskih država. Ove je godine seminar privukao i jednu polaznicu iz Sjeverne Amerike, točnije Kanade. **Ana Katalinić** rođena je i odrasla u Kanadi, savršeno govori hrvatski jezik i voli i bavi se folklorom od mladosti što ju je i dovelo u Tavankut. Ali ono što ju veže uz domovinu njenih roditelja nije samo jezik i folklor već i pravnička profesija

koja ju je odvela do Tribunala u Den Haagu gdje je bila *case manager*, a nakon toga je radila i u odvjetničkom timu generala **Ante Gotovine** i **Mladena Markača**.

► **Otkuda Vi na seminaru u Tavankutu?**

U Tavankut sam došla s razlogom. Već dosta godina se bavim folklorom, još kad sam bila cura u zapadnom dijelu Kanade a sada kao odrasla i malo već u godinama, bavim se i dalje folklorom. Kada smo plesali bunjevačke plesove prije sedam godina, malo sam bolje upo-

znala nošnje i perlice koje su me i dovele u Tavankut. Kada sam saznala za seminar, te godine nisam došla, pa ni druge. Ove sam godine konačno rekla da dolazim.

► **Znači, podrijetlom niste iz ovih krajeva i niste obiteljski vezani za Tavankut, Vojvodinu?**

Moja prabaka vuče bunjevačke korijene, rodnom je bila s Bune kod Mostara. Moj pokojni otac je podrijetlom iznad Senja kod Vratnika, malo mjesto Melnice, a mama pokojna je iz Brinja u Lici. Tata je ona generacija koja je pedesetih napustila bivšu Jugoslaviju i otišao u Kanadu, a mamu je doveo za sobom 1960.

O seminaru u Tavankutu

Često dolazimo u Hrvatsku posljednjih godina.

Moj suprug je iz Osijeka. Željeli smo imati nešto svoje u Hrvatskoj na moru i to nam se ostvarilo prije tri godine. Ove godine radim svoj posao dva mjeseca online iz Hrvatske, i to mi je zbilja predivno. Zbog toga sam i mogla odvojiti vreme i doći u Tavankut na seminar. Nosim sa sobom divne uspomene. Ljude koje sam upoznala, od organizatora seminara preko polaznika, pa naših domaćina, onih koji su spremali sve za nas: svi su ljubazni i dragi. Iskreni. Neiskvareni. To znači puno u današnje doba. A to što sam naučila o bunjevačkim običajima, plesovima, nošnjama, sve to je jedno bogatstvo koje nosim u Kanadu sa sobom i podijelit ću ga.

► **Vi ste rođeni u Kanadi i tamo se školovali?**

Da, rođena sam u provinciji British Columbia na zapadnom dijelu Kanade, 800 km sjeverno od Vancouvera, a mjesto se zove Prince George. Tu je tata došao i otpočeo svoj život. Na fakultetu UBC u Vancouveru sam studirala međunarodne odnose i kasnije završila za pravnicu.

► **Profesionalni put Vas je ipak doveo u Europu i povezao s bivšom domovinom. Kada ste se zaposlili u Tribunalu za bivšu SFRJ?**

Zaposlila sam se i radila jedno vrijeme u odvjetničkoj firmi u Vancouveru, ali kako je Tribunal u Den Haagu već bio osnovan ja sam to pratila. Jednostavno sam bila zainteresirana za to i pratila sam i onda sam se prijavila na natječaj za posao 2001. godine. Svi moji su bili iznenađeni i pitali me kuda? kako?, ali ja sam imala

taj neki pravac i bila sam uporna. Primili su me prvo u Tajništvo da radim kao prevoditeljica s hrvatskog, bosanskog i srpskog jezika na engleski i radila sam pismene prijevode. To je bilo prvih par godina, a zatim sam položila posljednja dva ispita kada sam već bila u Haagu, i prijavila sam se da radim u Tužiteljstvu kod glavne tužiteljice **Carle del Ponte**. Primili su me da radim kao *case manager* i radila sam na nekoliko predmeta. To je otvorilo jednu čitavu novu dimenziju za mene. Doslovno, gledala sam kako se povijest piše, i stvarno je to bilo jedno dinamično razdoblje mog života.

► **Što je konkretno bio Vaš posao?**

Posao je bio priprema dokumenata za svakog svjedoka. Odvjetnički tim priprema strategiju svakog svjedoka i onda se priprema i sva dokumentacija. Kako svaki slučaj teče, onda se povezuju i druga svjedočenja od prijašnjih svjedoka i njihovi dokazni materijali u jednu mrežu dokumenata. Tada već nije sve bilo na papiru već elektronički i mogli smo dosta brzo to povezivati, na primjer kada je unakrsno ispitivanje ili ispitivanje svjedoka mi smo morali biti spremni za to. Ne samo s našim timom koji su bili u uredu, već sam bila i u sudnici u vrijeme svjedočenja i pomagala odvjetnicima Tužiteljstva. U slučaju **Miloševića** sam bila rijetko, ali u slučaju **Vojslava Šešelja** sam bila glavni *case manager* na samom početku, a taj početak je dugo trajao. Bila sam prisutna u sudnici svakoga dana i imala pripremljen dokazni materijal zajedno s prijevodima. Ovisi tko je na kojem jeziku govorio, morali smo i s prevoditeljima u kabinama biti u vezi. Stalno se radila sinkronizacija, ali uhvatiš taj tempo i funkcioniraš na svim tim razinama.

► **Do kada ste radili na predmetu Šešelj?**

Na predmetu Šešelj sam radila do 2007. On je išao u svom smjeru i dosta je opstruirao proces. Odlučio je pisati svoje podneske vlastoručno, nekada i po stotinu stranica koje je trebalo prevesti na engleski kako bi vijeće moglo to čitati. Tako je zatrpavao službu za prevođenje. Nakon ne znam koliko tih podnesaka, na kraju su mu vraćali nazad te podneske jer u njima nije substantivno bilo ništa vezano uz predmet nego samo monolog. Dodijelili su mu branitelja za dalje vođenje njegovog predmeta, ali to nije dugo trajalo. Na koncu su neke točke u njegovom predmetu pale jer nije bilo dovoljno dokaza, a pušten je ranije na osnovu toga što je bio bolestan. Treba podsjetiti da su još danas na snazi optužnica i uhiđbeni nalog za dvoje Šešeljevih suradnika, članovi njegovog tima obrane, za navode o prijetnjama, zastrašivanju, nuđenju mita ili na drugi način vršenju utjecaja na dva svjedoka Tužiteljstva. Uz to, Šešelj je tri puta osuđen za nepoštivanje suda zato što je otkrio identitet zaštićenih svjedoka Tužiteljstva, i za ta djela je osuđen na ukupnu kaznu od 4 godine i 9 mjeseci zatvora. Iako je pretresno vijeće oslobodilo Šešelja, Žalbeno vijeće ga je osudilo na 10 godina zatvora. Proglašeno je da je kazna odslužena za vrijeme koje je proveo u pritvoru tijekom suđenja od 24. veljače 2003. do 6. studenog 2014.

► Što ste radili nakon toga?

U međuvremenu sam odlučila zbog sebe profesionalno da ne želim više raditi na tom predmetu, a kako se spremalo suđenje generalu **Gotovini** javila sam se odvjetničkom timu generala Gotovine odvjetniku **Luki Mišetiću**, te sam napustila Tužiteljstvo i otišla raditi s gospodinom Mišetićem.

► Znači, tada više niste radili za Tribunal?

Jednostavno rečeno, prešla sam s jedne strane sudnice na drugu i radila sam isti posao. Znala sam kako svaki odjel suda funkcionira, poznavala sam pravila i sve procedure. To je zbilja bila velika prednost. Priprema dokumentacije, suradnja s Tajništvom, službom za svjedoke, sa sucima i njihovim osobljem. Odvjetnik Mišetić i ja smo rekli da je sam Bog imao posla u sastavljanju našeg tima. I radila sam u timu do same oslobađajuće presude.

O Tribunalu

Neka se samo pogleda čitava kronologija. Ne može se samo suditi za zločine od 93-će do 95-te na primjer, već se treba pogledati i što je bilo 1991. i 1992. Vraćam se na Knin. Pretresno vijeće je sudilo hrvatskim generalima za operaciju *Oluja* i »neselektivno granatiranje«. Taj isti sud je ranije sudio Milanu Martiću. Znači, isto područje, iste činjenice, sasvim drugi zaključak. I zato kažem, sud je odradio neke dobre stvari ali onda je zgazio sve kad su pokrenuli neke nebulozne teze.

► Kako je bilo moguće da se prvo donese presuda na 24 godine za Gotovinu i 18 godina za generala Markača, a onda se donese oslobađajuća presuda?

Oni su bili nevini i dokazi su to pokazali. I sad ne mogu ja moje mišljenje iznositi šire zašto i kako je bilo moguće da su bili prvo tako osuđeni. To je bilo mračno doba za nas. Mi smo taj dan kad je ta presuda pročitana 2011. godine sto posto bili sigurni da će generali biti oslobođeni. U žalbenom postupku forenzički su odvjetnici pročitili presudu i vrlo brzo saznali da je bila puna netočnosti i krivo interpretiranih činjenica. Zahvaljujući gospodinu Mišetiću taj je predmet i povijest Hrvatske spašena.

► Treba li sud presuđivati tko je kriv ili nije kriv u nekom ratu ili treba presuđivati za konkretne ratne zločine?

Neka se samo pogleda čitava kronologija. Ne može se samo suditi za zločine od 93-će do 95-te na primjer, već se treba pogledati i što je bilo 1991. i 1992. Vraćam se na Knin. Pretresno vijeće je sudilo hrvatskim generalima za operaciju *Oluja* i »neselektivno granatiranje«. Taj isti sud je ranije sudio Milanu Martiću. Znači, isto područje, iste činjenice, sasvim drugi zaključak. I zato kažem, sud je odradio neke dobre stvari ali onda je zgazio sve kad su pokrenuli neke nebulozne teze.

► Što je na Vas ostavilo najveći dojam tijekom desetogodišnjeg rada u Tribunalu?

Na početku kad sam bila prevoditeljica radila sam sa svjedocima i prevođenje na sastancima. Ne želim ulaziti u detalje, ali je ostao u meni jedan ogroman respekt i pijetet prema svakom čovjeku koji je odlučio svjedočiti istinu.

► Koliko ljudi je prošlo kroz Haag? Optuženih i svjedoka.

Optuženih je bilo ukupno 161. Svjedoka, žrtava, eksperata... broj je ogroman i ne znam tu informaciju.

► Gdje ste se uposlili po povratku u Kanadu?

Imala sam jedno kratko vrijeme svoj ured, a danas radim u pravnom odjelu jedne korporacije. Živim pokraj Toronta i uključeni smo u život i aktivnosti velike hrvatske zajednice na tom području.

► Veoma dobro govorite hrvatski jezik. Kako ste ga naučili?

Hvala mojim roditeljima za to. Govorili smo hrvatski u kući, a veliki broj prijatelja istog je profila kao ja: hrvatskog podrijetla rođeni u Kanadi.

► U Hrvatsku dolazite često?

Često dolazimo posljednjih godina. Moj suprug je iz Osijeka. Željeli smo imati nešto svoje u Hrvatskoj na moru i to nam se ostvarilo prije tri godine. Ove godine radim svoj posao dva mjeseca online iz Hrvatske, i to mi je zbilja predivno. Zbog toga sam i mogla odvojiti vreme da dođem u Tavankut na seminar.

► Radi li se inače online u Kanadi nakon korone?

Ne baš da se ide ovako daleko dva mjeseca, ali ja svakako radim od kuće. To je ostalo i nakon korone, postalo je sasvim normalno raditi od kuće. I čak i efikasnije.

► Kako vam se svidjelo u Tavankutu i na seminaru?

Nosim sa sobom divne uspomene. Ljude koje sam upoznala, od organizatora seminara preko polaznika, pa naših domaćina, onih koji su spremali sve za nas: svi su ljubazni i dragi. Iskreni. Neiskvareni. To znači puno u današnje doba. A to što sam naučila o bunjevačkim običajima, plesovima, nošnjama, sve to je jedno bogatstvo koje ja nosim u Kanadu sa sobom i podijelit ću.

► Hoćete li doći ponovo u Tavankut? Kakvi su Vam dojmovi nakon svega?

Vrlo rado! Iskreno, mislim kako je važno da mi u dijaspori podržimo ovu zajednicu i upoznamo njenu bogatu ljepotu.

Posljedice nezapamćenog nevremena u Srijemu

Ogoljeni atari

**»U atarima u Ljubi stradalo je 50 posto kukuruza, suncokreta i više. Meni je uništeno 70 posto suncokreta. Od pet hektara, koliko sam zasa-
dio, ne vjerujem da će dva preživjeti«, kaže Damir Sarvaš iz Ljube**

Oluja koja je prošlog tjedna dva puta pogodila Srijem izazvala je veliku štetu na njivama, vjerskim objektima, javnim i privatnim stambenim zgradama. Najveću štetu pretrpjele su rumska, srijemskomitrovačka i šidska općina. Vjetar je čupao stabla iz korijena, lomio grane, nosio crijepove i limene krovove s kuća. Zbog grmljavine mnogi dijelovi Šida i sela ostali su bez struje i vode nekoliko dana. Uništeno je i više od 400 objekata na području šidske općine i više od 1.500 oranica i voćnjaka. Stožer za izvanredne situacije u Rumi, Srijemskoj Mitrovici i Šidu donio je odluku da se zbog posljedica nevremena uvede izvanredna situacija.

Tijekom prošloga tjedna javna poduzeća su na terenu otklanjala drveće i grane koje su se nalazile na cesti i stazama. Građani ispred svojih kuća otklanjali su šut,

izlomljeno zelenilo i polupani crijep. Na ulazu u gradske parkove, gdje je stradao veći broj stabala, postavljene su trake upozorenja za pješake.

U Šidu šteta na 20.000 hektara

Obećanja lokalne samouprave su da će se građanima pomoći sukladno s financijskim sredstvima dobivenim od države.

»Činjenica je da je načinjena izuzetno velika šteta, kako na javnim i privatnim objektima tako i u cijelom šidskom ataru. Više od 20.000 hektara poljoprivrednih površina su pretrpjeli ogromne gubitke. Nastala je velika šteta i na višegodišnjim voćnjacima, vinogradima kao i u šumama na području šidske općine. Svih 18 naseljenih mjesta u

šidskoj općini su pogođena olujom. Saosjećamo sa svim ljudima koji su pretrpjeli štetu. Sreća je što nismo imali ljudskih žrtava. Nadam se da će Stožer za izvanredne situacije u suradnji s republičkim i pokrajinskim stožerima za izvanredne situacije u što kraćem roku donijeti neke druge mjere koje će biti od koristi za naše stanovništvo», istaknuo je predsjednik Općine Šid **Zoran Semenović**.

U srijemskoj regiji nanijeta je značajna šteta na poljoprivrednim površinama. Stradali su suncokret, kuku-

ruz, šećerna repa, soja i pšenica koja nije požnjena. Najveća šteta na području srijemskomitrovačke općine prijavljena su u selima Fruške gore, Bešenovo, Šuljam, Grgurevci i Divoš. Dobrim su djelom stradala polja i u atarima šidske općine.

»Na 5,5 hektara sam posijao suncokreta i dva hektara je uništeno. Nadam se boljim vremenskim prilikama kako bi opstao suncokret na tim površinama. U vrtu mi je stradala rajčica, krastavci a ostalo povrća je u dobrom stanju za sada«, kaže **Darko Šili** iz Ljube i dodaje da u selu nije bilo struje tri dana i da su mnogi bili prinuđeni kupovati agregate kako se meso u zamrzivaču ne bi pokvarilo.

Drugi su nosili meso kod rodbine i prijatelja u susjedno selo, ali bilo je i onih koji su ga morali baciti.

Damir Sarvaš iz Ljube kaže da je njegov ovogodišnji ulog u poljoprivredi bio pola milijuna dinara. Nadao se dobrom rodu suncokreta i solidnoj dobiti. Nakon oluje ne nada se da će ove godine moći živjeti od poljoprivrede.

»U atarima u Ljubi stradalo je 50 posto kukuruza. Šteta na suncokretu je znatno veća, meni je uništeno 70 posto suncokreta. Od pet hektara, koliko sam zasadio, ne vjerujem da će dva preživjeti. Nisam se raspitao hoće li nam šteta biti nadoknađena, ali se nadam da ćemo dobiti barem neku pomoć«, ističe sugovornik.

Srijemci u strahu od novih vremenskih nepogoda i kiše užurbano rade na sanaciji krovšta kako bi se spriječilo curenje unutar stambenih zgrada.

Stradale i crkve

Velika materijalna šteta pričinjena je i na vjerskim objektima u Srijemu. Oštećene su i katoličke crkve, žu-

Novac za Srijemsku Mitrovicu

Na izvanrednoj sjednici Pokrajinske vlade i Pokrajinskog stožera za izvanredne situacije koja je održana 23. srpnja donijeta je odluka da se finansijski pomogne lokalnim samoupravama u Vojvodini koje su u dva naleta nevremena pretrpjele štetu. Kako je istaknuo **Igor Mirović**, Pokrajinska vlada osigurala je 250 milijuna pomoći Gradu Novom Sadu. Bačka Palanka će dobiti 100 milijuna dinara pomoći, a po 50 milijuna dinara oprijedjeljeno je za Srijemsku Mitrovicu i Rumu. Pomoć će dobiti i Stara Pazova, Indija, Zrenjanin i druge općine. Predstavnicima crkava i vjerskih zajednica na prostoru AP Vojvodine Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama uputilo je dopis s predmetom prikupljanja informacija o nastaloj šteti uvjetovanoj elementarnom nepogodom, s ciljem organiziranja timova koji će na terenu utvrditi procjenu visine štete i dalje postupati u svrhu dalje sanacije.

pne kuće i sakralni spomenici u Srijemskoj biskupiji: crkva svetog Jurja u Golubincima, filijalna crkva Presvetog Trojstva u Staroj Pazovi, crkva Uzvišenja svetog Križa u Rumi, Našašća svetog Križa u Srijemskoj Kamenici, crkva svetog Josipa u Čereviću i crkva svete Barbare u Beočinu. U šidskoj općini od 15 katoličkih crkava oštećeno je 11. Najviše je stradao krov crkve svetog Mihaela u Erdeviku. Olujni vjetar otkinuo je limene oplata sa zvonika, porušio i značajan broj crijeva i sada je strop sklon prokišnjavanju i daljem urušavanju. Sa crkve svetog Ilije u Ljubi vjetar je također odnio dio crijeva, te s crkva svetog Roka u Moroviću i svetog Ivana Nepomuka u Gibarcu. Oštećenja ima i na crkvi svete Katarine u Sotu i crkvi u Vašici. Župna kuća u Kukujevcima stradala je najviše. Crijeva s jedne strane kuće uništen je potpuno. Vjernici su sa svojim župnikom sanirali manje štete na crkvama, a za veća oštećenja očekuje se pomoć državnih i lokalnih institucija.

Predsjednik Mjesnog odbora Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini u Beočinu **Darko Baštovanović** sa župnikom u Beočinu, Čereviću i Srijemskoj Kamenici **Lukom Ivkovićem** obišao je katoličke crkve na području srijemskog Podunavlja koje su pretrpjele oštećenja, te pojedine objekte u vlasništvu Hrvata ovoga dijela Srije-

ma. U ime predsjednika stranke **Tomislava Žigmanova Baštovanović** je izrazio solidarnost sa župnikom i župljanima, poručivši da DSHV stoji na raspolaganju Hrvatima i katoličkim vjernicima u ovim mjestima te će učiniti sve kako bi se našao način da se nastale štete i saniraju.

»Najviše je stradao krov crkve sv. Josipa u Čereviću, gdje je uništen veliki broj crijeva, a krovšte izloženo

Pomoć građanima Rume

Na sjednici Stožera za izvanredne situacije Općine Ruma, koja je održana 20. srpnja, donijeta je odluka da građani koji su pretrpjeli materijalnu štetu u nevremenu dobiju financijsku pomoć lokalne samouprave. Za te namjene sredstva će biti izdvojena iz tekuće proračunske rezerve. Građani rumske općine koji su pretrpjeli štetu mogu podnositi zahtjeve za naknadu štete na objektima ili poljoprivrednim usjevima u pisarnici općinske uprave.

prokišnjavanju. U dvorištu crkve Našašća sv. Križa u Srijemskoj Kamenici prelomljen je veliki broj stabala. Štetu je potrebno brzo sanirati, no također su nam potrebni kvalificirani majstori za takav posao. Prioritet je crkva u Čereviću«, kazao je župnik Ivković.

»I ovoga puta na udaru je bio i Srijem. Plašimo se kako će se ovdašnja nejaka zajednica moći suočiti sa sličnim događanjima u budućnosti ukoliko joj se ne pruži neodložna pomoć. Svojim nevelikim sredstvima započeti ćemo, stoga, donaciju tamo gdje je najviše potrebno, no pozivamo lokalne samouprave, a u slučaju oštećenih crkava u Srijemu koje su kulturna dobra i Ministarstvo kulture, da se oštećenja na sakralnoj baštini pravovremeno dokumentiraju i krene obnova oštećenih građevina«, navodi se u priopćenju DSHV-a.

S. D.

»Na lijepom zelenom Paliću«

Koncem minulog tjedna u subotu, povodom malog porodičnog slavlja, odlučili smo jesti ribu, i to u restoranu na bivšem Muškom štrandu, jer uvijek imaju svježiju ribu iz vlastitog ribnjaka zvanog Kapetanski rit koji se puni vodom iz Tise. Pošto je bilo najavljeno da će prvog kolovoza biti svečano otvaranje duže vrijeme očekivanog *Spa i wellness centra* interesiralo me kako stoje završni radovi i hoće li uskoro biti svečanosti. Budući da se autom ne može prići restoranu, parkirali smo kod Veslačkog kluba i krenuli pješice. Čini mi se da to neće biti moguće ni kasnije, mada sam ispred nekih građevina vidio da se gradi desetak parking mjesta. Na samom gradilištu vidjeli smo tri radnika koji su nešto čeprkali oko nekakvog bazena. Kada

Projekt Majšanskog mosta

sam kasnije upitao poznanika čiji su to izvođači, dobio sam odgovor da rade za neku firmu iz Novog Sada koja angažira radnike iz Indije, jer se kod nas ne mogu naći radnici za fizičke poslove. Sama obala jezera je bila čista i uredna, ali voda je tamnozeleno u kojoj je nešto plivalo. Istine radi, nisam ni želio prići toj vodi u kojoj smo kao članovi plivačkog kluba nekad davno redovito trenirali svakog ljeta. Veliki drveni molo na kojem su daske obnovljene i ofarbane bio je skoro pust, samo su dvoje starijih ljudi sjedili na njegovom kraju (vjerojatno su »nostalgizirali«). Ni u restoranu nije bila neka najejda: osim nas troje, bilo je desetak gostiju. Konstatirali smo kako usred ljeta, krajem srpnja subotom na Paliću jedva da ima posjetitelja. Idealno mjesto za one ljude koji se užasavaju ljetnih gužvi na plažama. Sudeći po stanju radova neće biti gužve ni u kolovozu, jer cijeli *Aquapark* najvjerojatnije neće biti otvoren prije listopada, možda samo termalni bazeni. Ovo su mi rekli dobro informirani ljudi, jer na natječaju za zakup *Aquaparka* jedino se javio *Elite Palić d.o.o* s argumentom da je jedan od vlasnika ove firme liječnik-fizioterapeut, koji već ima u vlasništvu jednu takvu rehabilitacijsku ustanovu.

»Subotički rulet«

Čitam na raznim sajtovima, ali nedavno i u dnevnom tisku (*Magyar Szó*) da je konstrukcija Majšanskog mosta oštećena i zabranjeno je kretanje teretnih vozila preko njega. JP za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje Subotica je na pismeni upit spomenutih novina, dao izjavu »da je umjesto starog predviđena izgradnja novog Majšanskog mosta«. To je napomenuo i dogradonačelnik još krajem veljače (to sam ja i napisao u kolumni). JP u svom dopisu napominje da »postoje i drugi pravci u Kosovskoj i Lošinjskoj ulici i uskoro će se završiti veza (podvožnjak) između Bajnatske i Lošinjske ulice, kako se u roku od mjesec dana trebaju završiti radovi na nadvožnjaku između ulice Jovana Mikića i Proleterskih brigada«. Ovaj budući nadvožnjak se nalazi već u »nekadašnjim Majšanskim vinogradima, a putovi u tom dijelu grada (još) nisu osposobljeni za teški promet. Vidio sam snimke stupova Majšanskog mosta, na jednom dijelu zaštitni betonski sloj je otpao i viri armatura. Smatram da političari i stručnjaci igraju svojevrzni »subotički rulet«: dokle može izdržati konstrukcija mosta! Vidio sam već rušenje armirano-betonskih konstrukcija i velim mora još dugo proći, bar dok se ne izgradi podvožnjak u Bajnatskoj, kada autobusi mogu njega koristiti umjesto mosta.

Podvožnjak u Bajnatskoj ulici

Sudeći po snimkama gradilišta podvožnjaka u Bajnatskoj ulici do Javnih skladišta, graditeljski radovi su dosta odmakli, ali još nisu dovršeni (valjda još malo). Napominjem da je svojevremeno aktualni ministar građevinarstva rekao da dok podvožnjak u Bajnatskoj nije završen, dotle se neće otvoriti gradilište kod zgrade Nove općine. Ovo gradilište kod Nove općine već radi skoro mjesec dana. Ministar koji je sada trenutno svakodnevno zauzet tumačenjem izmjene zakona o građevinarstvu (jubilaro ne znam koji put) ovog puta je dao netočnu i pogrešnu informaciju (i ministri su samo ljudi pa griješe). Jedva čekam trenutak otvaranja da vidim tko će presjeći vrpču!

Strah naš svagdašnji

Strah je, prema svim psihološkim kategorizacijama, jedna od nekoliko osnovnih ljudskih emocija. Zajedno s osjećajima radosti, tuge, bijesa i gađenja i strah se u životu javlja veoma rano i manifestira se na jednostavan i prepoznatljiv način, neovisno o kulturološkim razlikama.

U posljednje vrijeme na ovim prostorima taj je osjećaj dodatno pojačan zbog vremenskih neprilika koje su pogodile Italiju, Austriju, Sloveniju, Hrvatsku, Bosnu i Hercegovinu te našu zemlju. Prizori koje smo gledali uglavnom negdje na Floridi, Kanzasu ili Dalekom istoku; prizori orkanskih vjetrova koji čupaju i odnose sve pred sobom, pa i tornada, poput onoga u Milanu, doselili su se u srednju Europu i izazvali zlo, nevolju i štetu kakvu ponekad ni rat ne pravi.

I pored toga što su ove nepogode, bar za sada (srijeda ujutro), mimoile Suboticu, vjerojatno nikome ni u ovome gradu nije svjedeno kada ovih dana pogleda na nebo ili posluša vremensku prognozu. Slike Bilja, Darde, Županje, Novoga Sada... jasno upozoravaju da je opasnost tu, u blizini, a što zna oblak što je stotinjak kilometara gore ili dolje, lijevo ili desno?

Iako se, na sve veće protivljenje tamošnje javnosti (posebno poljoprivrednika), od prije nekoliko godina uporaba protugradnih raketa u Hrvatskoj više ne prakticira, nekako smirujuće djeluje podatak da je samo s Radarskog centra *Bajša* jednog od kritičnih dana, 13. srpnja, na tzv. superčelijski oblak ispaljeno 340 raketa (!), plus one s teritorija samoga Grada. Uz zvono na Čikeriji i sklopljenje ruke vjernika ove aktivnosti čovjeka u borbi s prirodom ostale su mu valjda kao slamka spasa.

Strah, međutim, ovih dana u Subotici ne proizvode samo vremenske neprilike nego je on izravna posljedica ljudskih aktivnosti. Taman se, recimo, učinilo da je intenzivno puškaranje između migrantskih grupa na Makovoj sedmici konačno prestalo i da su institucije države (policija, žandarmerija) odradile posao koji se od njih i očekivao kada se pokazalo da je riječ zapravo samo o »primirju«. »Poligon« je sa sjevernih rubova grada premješten na istok njegova atara, na periferiju Hajdukova, gdje je u obračunu grupa migranata konačni ishod jedna mrtva osoba i dvije ozlijeđene koje su završile u subotičkoj bolnici. Doda li se tome i informacija da je subotička policija ovih dana u automobilu dvadesetdevetogodišnjaka iz Preševa pronašla dva kalašnjikova i 150 komada streljiva, osjećaj nesigurnosti dodatno se pojačava, ne samo kod stanovnika Makove sedmice ili Hajdukova.

Isti osjećaj, posebno ako se o tome prije malo bolje razmisli, sve više izaziva informacija da je Majšanski most zbog napuklina, trošnosti i (pre)opterećenosti potencijalno opasan za promet. Fotografije na jednom od lokalnih portala najječitije opisuju u kakvom je stanju arhitektonsko zdanje koje ove godine puni 111. rođendan: naprsli stupovi, korozijom devastirana armatura i trošni beton sami po sebi djeluju dovoljno upozoravajuće da ti ne padne na pamet rečenica **Bate Stojkovića**: »Da se ja pitam, ja bih ovde prošao«. U situaciji kakva već jest s Majšanskim mostom zaista djeluje kao luda hrabrost lokalne samouprave sa svim pripadajućim stručnim službama da ne poduzme ništa i promet pusti po načelu »valjda će izdržati«. Pri tomu, poput kineske kompanije iz prošlotjednog primjera s odlaganjem otpada na privatno vlasništvo, priopćenje Javnog poduzeća za upravljanje cestama, urbanističko planiranje i stanovanje da Majšanski most nije jedini alternativni za prelazak preko pruge je ne samo cinizam prema građanima nego i vrijeđanje njihovog osjećaja za snalaženje u prostoru, odnosno poznavanja grada.

Zacijelo bi ne jedan sugrađanin navedenim strahovima dodao i još neke, poput onih od bahatih motociklista ili pak »tatinih sinova« u skupocjenim automobilima ili pak onih od pasa lutilica. Ali, realno je pretpostaviti kako neki od na-

vedenih strahova, ili svi skupa, u posljednje vrijeme ispunjavaju svakodnevicu prosječnog Subotičanina.

Razmisli li se malo ovome osjećaju, dolazi se do nekoliko zaključaka. Prvi je svakako taj da je strah sam po sebi loša, negativna emocija i da se zbog toga nakon izvjesnog vremena, kada njegovo »djelovanje« počne slabiti, nastoji ukloniti iz svog duševnog stanja. Najčešći oblik toga je u »racionalizaciji straha«, odnosno traženju krivca za njegovo izazivanje, a to je već put k jednoj, također osnovnoj, ali još negativnoj emociji – bijesu. U slučaju vremenskih nepogoda bijes se možda neće usmjeriti na jedan cilj (jer smo za promjenu klime krivi svi«, a to znači nitko konkretno), ali u slučaju eskalacije sukoba migranata i njegovog prelijevanja na lokalno stanovništvo, odnosno u slučaju tragedije na Majšanskom mostu kolektivni bijes itekako će lako pronaći konkretnu adresu. A ne treba zaboraviti i to da je bijes, koliko racionalna toliko i iracionalna kategorija.

Z. R.

Proslavljena 89. *Dužionica* u Somboru

Za čovjeka koji treba biti novi orač i novi sijač

»U krunama i kruhu želimo blagoslov za čovjeka koji treba biti novi orač i novi sijač svega plemenitog za boljitak svijeta«, rekao je preč. Josip Pekaović

»I mamamo puno razloga da razmislimo kakav je naš odnos prema zemlji. Zemlji treba dati, da bi mogla dati«, rekao je župnik župe Presvetog trojstva preč. mr. **Josip Pekaović** na svečanoj sv. misi somborske *Dužionice*.

Istaknuo je u svojoj propovijedi kako je »potrebno puno zauzetosti i ljubavi kako bi ona mogla uzvratiti svojim plodom«.

»A tako i čovjek treba biti plodno tlo kako bi dao svoj doprinos. U krunama i kruhu želimo blagoslov za čovjeka koji treba biti novi orač i novi sijač svega plemenitog za boljitak svijeta«, rekao je mr. Pekaović.

Ovogodišnji bandaš je budući student Filozofskog fakulteta u Osijeku **Marko Firanj**, a bandašica je učenica **Nikolina Petrović**, koji su skupa s članovima HKPD-a **Vladimir Nazor** nakon mise te prolaska kroz grad uz tamburaše zaigrali kolo na trgu ispred Gradske kuće. Zatim su se uputili ka Županiji gdje su kruh od novoga žita predali gradonačelniku Sombora **Antoniju Ratkoviću**.

Predajući kruh gradonačelniku Sombora **Nikolina Petrović** je rekla kako je kruh koji predaje »simbol rada i posvećenosti našim poljima i našoj ravnici«.

»Mnogo truda, rada i muke stoljećima se ulaže kako bi se od zrna posijanog u zemlju došlo do zrna u klasu žita. Upravo iz tog razloga *Dužionica* se slavi kao zahvala Bogu za uspješno završenu žetvu, za kruh koji će se blagovati tijekom cijele godine, koji će se naći na svakom stolu i u svakom domu. Znajući važnost blagoslovljenog kruha od novoga žita želimo Vama gradonačelniku Grada Sombora predati simbol žetelačkih svečenosti. Primite ga, podijelite s nama svu radost današnjeg dana«, rekla je bandašica.

Gradonačelnik Ratković se na koncu zahvalio vrijednim žetecima i poručio kako je »*Dužionica* jedna od najstarijih i najznačajnijih tradicija koja se njeguje u Somboru«.

»Izreka kruh sa sedam kora nam kazuje koliko je između surove stvarnosti i neizvjesne krajnosti zemljoradnik umio iz kamena i znoja svog, teškom mukom i poštenim radom, iznjedrati hleb, kruh ili krup. Zato je najsladši onaj iz svoje njive«, rekao je Ratković i zahvalio se svima na trudu, radu i naporu koji je uložen u ovogodišnju žetvu i proslavu *Dužionice*.

Nakon predaje kruha održan je sastanak s gradonačelnikom u kojem su sudjelovali predstavnici udruga, srbijanske Vlade, NIU *Hrvatska riječ*, te Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša**.

Proslava *Dužionice* nastavljena je u Hrvatskom domu, gdje je priređen risarski ručak.

Predsjednik HKPD-a Vladimir Nazor **Mata Matarić** je rekao kako su jako zadovoljni kako je protekla *Dužionica* na kojoj su se okupili članovi društva i njihovi gosti, a u programu *Dužionice* uz članove *Nazora* sudjelovala je Pjevačka skupina *Bećarine* iz Đakova.

U programu koji je prethodio risarskom ručku obratila se i savjetnica u Ministarstvu kulture **Alma Rizvanović**, koja je rekla kako je »*Dužionica* jedan od najstarijih događaja i manifestacija u Somboru, manifestacija koja ima posebnu tradiciju i osobenost«.

»Ministarstvo kulture vam i dalje stoji na raspolaganju kao i svih ovih godina kroz različite programe i projekte koje smo spremni financirati i na taj način održavati osobenost svih nacionalnih zajednica u Srbiji«, zaključila je Rizvanović.

J. D.

Dužijanca 2023.

U susret događanjima

29. srpnja – Natjecanje u pucanju bičevima – njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika u Đurđinu, 18 sati

30. srpnja – *Dužijanca* u Maloj Bosni – crkva Presvetog Trojstva, 10 sati

od 31. srpnja do 10. kolovoza – radionica čišćenja žita i pletenja vijenaca – dvorište župe sv. Roka, tijekom dana

3. kolovoza – Izložba slika s XXVI. Međunarodne likovne kolonije *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica, 19 sati

od 3. kolovoza do 5. kolovoza – XXVII. Međunarodna likovna kolonija *Bunarić* – HKC *Bunjevačko kolo*, Subotica

6. kolovoza – *Dužijanca* u Đurđinu – crkva sv. Josipa Radnika, 10 sati

–*Dužijanca* u Mirgešu – dvorana Mjesne zajednice, 18 sati

10. kolovoza – Književna večer u organizaciji Katoličkog društva *Ivan Antunović* – HKC *Bunjevačko kolo*, 19 sati

11. kolovoza Izložba rukotvorina – Gradski trg Subotica, tijekom dana

–Izložba radova od slame nastalih na XXXVIII. Sazivu kolonije slamarki u Tavankutu – predvorje Gradske kuće, Subotica, 19 sati

–Tamburaška večer – Gradski trg, Subotica, 20 sati (tijekom programa bit će predstavljanje bandaša i bandašice i izbor pratioca, proglašenje najljepše aranžiranog izloga)

12. kolovoza – Svečana večernja – katedrala-bazilika sv. Terezije Avilske, Subotica, 18 sati

–Polaganje vijenaca od žita na spomenik *Risaru* i spomen-bistu Blaška Rajića – park ispred Gradske kuće, Subotica, 19.30 sati

–Skupština risara i nastup folklornih skupina – Gradski trg, Subotica, 20 sati.

Aerodrom *Bikovo* i Aero-klub *Ivan Sarić*

Nedovoljno iskorišten potencijal

»Po zakonu, tijekom jedne godine može se dobiti maksimalno tri mjeseca (bilo koja) status privremenog graničnog prijelaza. Mi smo procijenili da nam najviše odgovara ljetni period zbog boljih vremenskih uvjeta, a tu je i turistička sezona kada je veliko zanimanje za odlazak odavde na jadransku obalu u Hrvatsku, Crnu Goru, Albaniju«, kaže predsjednik subotičkog aero-kluba Branimir Vuković

Nadomak Subotice, na Čantavirskom putu bb, nalazi se Aerodrom *Bikovo*. Njime upravlja Aero-klub *Ivan Sarić*, te je prvenstveno namijenjen za realizaciju sportskih aktivnosti sekcija Kluba, dijelom za turističke svrhe (panoramski i drugi letovi), a od 15. lipnja ima status privremenog graničnog prijelaza čime je ubrzana i olakšana procedura (pasoška kontrola, carina) kod međunarodnih letova.

Privremeni granični prijelaz

Aerodrom *Bikovo* nalazi se na zemlji u vlasništvu države, ali on pripada AK-u *Ivan Sarić* koji je odgovorna pravna osoba za njega i njegov operater.

Aerodrom, osim članova Kluba, koriste i fizičke, odnosno pravne osobe koje imaju svoje tvornice ili tvrtke u Subotici ili okruženju, i jednostavnije im je i brže ako dolaze iz Mađarske, Češke, Rumunjske, sletjeti svojim avionima u Suboticu nego ići prvo za Beograd da se rascarine. To im je inače omogućeno tijekom cijele godine, gdje su za sve neophodne procedure glede međunarodnih letova zaduženi odgovorni iz AK-a, ali, prema riječima predsjednika Aero-kluba *Ivan Sarić Branimira Vukovića*, tijekom tri mjeseca sve to ide brže i jednostavnije.

»Od 15. lipnja do 15. rujna dobili smo status privremenog graničnog prijelaza i dovoljno je samo dan ranije poslati najavu, u zakazano vrijeme dođu iz policije i

carine na aerodrom i odmah se obavi sve što treba. Po zakonu, tijekom jedne godine može se dobiti maksimalno tri mjeseca status privremenog graničnog prijelaza. Sva-ke godine šaljem zahtjev i čekamo odobrenje države. Prije tri godine smo dobili, posljednje dvije nismo, a kao obrazloženje za to su naveli da smo imali mali broj letova (razlog je bila korona). Za tu dozvolu zakonski može biti bilo koja tri mjeseca tijekom godine, a mi smo procijenili da nam najviše odgovara ljetni period zbog boljih vremenskih uvjeta. Također, tu je i turistička sezona i veliko je zanimanje za odlazak odavde na jadransku obalu u Hrvatsku, Crnu Goru, Albaniju. Primjerice, ja sam sa svojim prijateljima prethodne godine otišao avionom u Pulu i tamo smo stigli za tri sata«, kaže Vuković, dodajući kako se tijekom preostalih devet mjeseci međunarodni letovi moraju najaviti dva tjedna ranije, a i pristojbe su skuplje.

Aktivnosti AK-a *Ivan Sarić*

Branimir Vuković je predsjednik Aero-kluba četiri, a njegov član 12 godina. Počeo je kao pilot jedrilice, potom je bio padobranac (do sada ima preko 300 skokova i sada je i pripravnik za nastavnika za padobranstvo), potom je bio predsjednik padobranske sekcije, a sada je predsjednik Kluba te odgovorna osoba za Aerodrom *Bikovo*. U međuvremenu je položio za pilota i ima oko 250 sati letenja avionima.

O radu i sekcijama Vuković navodi:

»Aero-klub *Ivan Sarić* ima pet sekcija: sekciju motornih pilota aviona, ultralakih aviona i zmajeva, padobransku sekciju, paraglajding i jedriličarsku sekciju. Imamo školu za padobransku obuku, imamo tandem skokove, te obuke za pilota aviona, pilota jedrilice, paraglajdera. Imali smo i zmajeve, ali budući da nije bilo veliko zanimanje, tu školu smo ugasili. Prije dvije godine kao da smo ispočetka otvarali nov aerodrom (od geometara, pravljenja aerodromskog priručnika, usuglašavanja s novim zakonima...), opremili smo ga lampama i prvi smo u Srbiji koji imamo dozvolu za letenje noću, za što smo ovladali i obuku. Potom, tu su i letovi u drugim gradovima Srbije. Nijedna škola u Srbiji ne leti samo na svom aerodromu. Mi letimo i u Novi Sad, Srijemsku Mitrovicu, Valjevo, Zrenjanin, Beograd, Kraljevo, Smederevsku Palanku, riječku, koristimo sve aerodrome. Tijekom jedne obuke treba obići više aerodroma, jer je svaki drukčiji što se tiče prilaza, sletanja, raznih drugih procedura. Kako mi ideмо na druge aerodrome, tako i s drugih dolaze kod nas. Maltene svakodnevno netko kod nas sleti samo toliko da na pisti da gas, napravi gore nekoliko krugova i produži dalje do drugog aerodroma.«

Klub ima nešto više od 50 članova, od kojih su većina članovi sekcija, a tu su i njihovi predsjednici koji s Branimirom Vukovićem čine Upravni odbor Kluba. Svi oni rade volonterski, iz hobija, iako, kako ističe Vuković, odgovaraju za mnogo stvari.

»To je kao da imaš pravi aerodrom, ali nisi zaposlen tamo. Redovito nas provjeravaju sve moguće inspekcije. Vodimo kompletnu brigu oko aerodroma (košenje trave, održavanje piste). Pista (travnata) je dimenzija 800x30 metara, prije je bila 1.200x100, ali smo je smanjili jer je jako skupa registracija, teško je održavanje (mora biti pokošena, idealno ravna), a to je nemoguće za održavanje pogotovo što mi ovdje nemamo nikakva primanja i sami se snalazimo oko svega. Nas 5-6 vodi računa o tome da sve bude po zakonu i kako treba (registracije u Direktoratu civilnog zrakoplovstva, dobivanje svih mogućih dozvola). Servisiramo avione, i to iz novca kojeg prikupimo od naplaćivanja letenja (što od nas samih, što od turista). Trenutno sam jedino ja odgovorna osoba za aerodrom, za pet sekcija, za sve škole, za dva-tri aviona, tri jedrilice.«

Ponude Kluba i mogućnosti Aerodroma

Aero-klub *Ivan Sarić* je sportsko udruženje građana pa mu je prva i osnovna djelatnost sportsko letenje i obuke, ali tu su i druge ponude za željne pogleda iz ptičje perspektive.

»Zainteresiranima, koji nisu članovi Kluba, nudimo panoramske (informativne) letove iznad Subotice i Palića.

Ovaj je let predviđen za najviše tri putnika, plus pilot, traje oko 20 minuta. Može se ići i do Novog Sada ili nekog drugog mjesta. Sve informacije mogu se dobiti putem e-mail adrese aerodrom.subotica@gmail.com. Tu je i tandemski skok padobranom gdje je dotična osoba zakačena za instruktora s kojim skoči s tri tisuće metara, tu je slobodan pad u trajanju oko 40 sekundi, a onda letenje pod kupolom. Nudimo i tandemski paraglajding«, kaže Vuković.

Kako dodaje, radi se na tome da AK *Ivan Sarić* prijeđe u sportsko društvo, a za aerodrom ističe da ima mnogo više potencijala od do sada iskorištenih.

»Kada bismo bili sportsko društvo, sekcije našeg kluba bile neovisne, odnosno mogle bi samostalno upravljati. Sve bi one bile članovi Kluba, koji bi bio krovni, zadužen za aerodrom, za koji inače smatram da ima mnogo potencijala. Mogao bi se napraviti veći i sa širom ponudom, ali to nije jednostavno, prevelika je investicija i iza toga trebaju stajati grad, država, ali trenutno za to ne postoji zanimanje. Smatram da bi tako što vrijedilo napraviti, značilo bi u svakom smislu i za sam grad, jer ima dosta

njih kojima bi značilo da mogu ovdje sletjeti, što iz privatnih, što iz poslovnih razloga. Mogao bi i to biti povod za investitore da ulažu u Suboticu. Značio bi aerodrom na koji bi se moglo sletjeti i pod manje povoljnim vremenskim uvjetima (da im oni ne budu ograničavajuća okolnost). Znači, u odnosu na sadašnji, trebala bi duža asfaltna pista, jedna upravna zgrada za obavljanje kontrole od strane policije i carine, kontrolni toranj i naravno odgovarajuća infrastruktura uz sve to. Ima tu ideja, samo se još nisu posložile kockice da se ona i realizira. Tu je brza pruga, blizu je granica, autocesta, lokacija je idealna, a da ne govorimo o tome koliko bi sve to značilo u smislu turističkih letova, pogotovo odlazaka na jadransku obalu. Ipak, mislim da nije pitanje hoće li, već kad će se na koncu sve to i ostvariti«, u optimističnom tonu završava priču predsjednik Aero-kluba *Ivan Sarić* Branimir Vuković.

I. Petrekanić Sič

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
GRAD SUBOTICA
Povjerenstvo za dodjelu stipendija
Broj: II-67-226/2023
Dana: 21. 7. 2023.
S u b o t i c a

Na temelju članka 11. stavak 1 alineja 2. Odluke o stipendiranju učenika prvih razreda srednjih škola deficitarnih obrtničkih zanimanja tehničke struke (*Službeni list Grada Subotice*, broj 46/15, 28/19 i 16/23), Povjerenstvo za dodjelu stipendija dana 21. srpnja 2023. godine, raspisuje

NATJEČAJ

ZA DODJELU STIPENDIJA UČENICIMA PRVIH RAZREDA SREDNJIH ŠKOLA DEFICITARNIH OBRTNIČKIH ZANIMANJA TEHNIČKE STRUKE – III. STUPANJ STRUČNE SPREME ZA ŠKOLSKU 2023./24. GODINU

I.

Dodjeljuje se 30 stipendija.

Stipendije se dodjeljuju za školsku 2023./24. godinu i isplaćuju se u deset jednakih mjesečnih obroka. Visina mjesečnog obroka stipendije iznosi 5.000,00 dinara.

II.

Stipendiju može ostvariti učenik prvog razreda srednje škole deficitarnih obrtničkih zanimanja tehničke struke, III. stupanj stručne spreme, pod sljedećim uvjetima:

- da je državljanin Republike Srbije,
- da upisuje prvi put prvu godinu srednje škole deficitarnih obrtničkih zanimanja tehničke struke - III. stupanj - kao redoviti učenik.

III.

Učenik uz popunjeni obrazac prijave na natječaj obvezatno prilaže sljedeću dokumentaciju:

1. kratki životopis,
2. potvrdu o upisu prvi put u prvi razred srednje škole obrtničkih zanimanja tehničke struke kao redoviti učenik,
3. ovjerene preslike svjedodžbi o uspjehu u svim razredima osnovne škole,
4. potvrdu Nacionalne službe za zapošljavanje o nezaposlenosti ili Republičkog fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje o nezaposlenosti za roditelje,
5. ovjerenu izjavu dva svjedoka o broju članova kućanstva i
6. potvrdu o ukupnom prihodu kućanstva za posljednja dva mjeseca (za zaposlene potvrda izdana od poslodavca, za umirovljenike oba isječka potvrde izdane od strane Republičkog fonda za mirovinsko i invalidsko osiguranje – Područni ured Subotica, ili izvješće banke o izvršenoj isplati mirovine u prethodnom mjesecu, a u slučaju drugih prihoda potvrda izdana od strane nadležnog republičkog poreznog tijela).

Za ostvarivanje bodova po kriteriju socijalno-ekonomskog statusa, učenik bez roditeljske skrbi i/ili korisnici prava na novčanu socijalnu potporu uz prijavu dostavljaju i:

1. ovjereni preslik Rješenja o smještaju u drugu obitelj,
2. ovjereni preslik Rješenja o priznavanju prava na novčanu socijalnu potporu, odnosno preslik socijalne anamneze izdane od strane Centra za socijalni rad Grada Subotice.

IV.

Povjerenstvo sastavlja rang listu bodovanjem na temelju sljedećih kriterija:

- postignuti uspjeh – maksimalno 50 bodova i
- socijalno-ekonomski status – maksimalno 20 bodova.

V.

Odluku o dodjeli stipendija donosi gradonačelnik na temelju rang liste načinjene od strane Povjerenstva.

Odluka se objavljuje na službenoj internetskoj stranici Grada.

Učenik komu nije dodijeljena stipendija ima pravo žalbe Gradskom vijeću Grada Subotice u roku od osam dana od dana objave odluke o dodjeli stipendija na internetskoj stranici Grada.

Odluka Gradskog vijeća po žalbi je konačna.

VI.

Učenik gubi pravo na stipendiju u slučaju da Povjerenstvo utvrdi da je prilikom konkuriranja dao lažne ili neistinite podatke, te je dužan stipendiju u cijelosti vratiti u roku od 30 dana od dana primitka obavijesti s razlozima raskida ugovora potpisano od strane gradonačelnika.

Učenik gubi pravo na stipendiju i u slučaju da se tijekom trajanja prvog razreda ispiše iz srednje škole.

U slučaju iz stavka 2. ove točke, učenik, odnosno njegov zakonski zastupnik, dužan je o tomu obavijestiti davatelja stipendije u roku od 8 dana od dana prestanka statusa učenika prvog razreda srednje škole.

Stipendiju koju učenik primi nakon prestanka statusa učenika prvog razreda srednje škole, učenik, odnosno njegov roditelj ili skrbnik, dužan je vratiti davatelju stipendije u roku od 30 dana.

Učeniku koji na polugodištu ima zaključene dvije negativne ocjene, prekida se stipendiranje.

VII.

Nakon pravomoćnosti Odluke o dodjeli stipendija, sklapa se Ugovor o stipendiranju.

VIII.

Natječaj se objavljuje na internetskoj stranici Grada Subotice (www.subotica.rs).

IX.

Prijava za natječaj može se preuzeti u Gradskom uslužnom centru, odnosno s internetske stranice Grada Subotice: www.subotica.rs.

Prijave za dodjelu stipendije temeljem ovog Natječaja dostavljaju se u zatvorenoj kuverti, Povjerenstvu za dodjelu stipendija s naznakom »Prijava na natječaj za dodjelu stipendije učenicima prvih razreda srednjih škola deficitarnih obrtničkih zanimanja tehničke struke«, predajom u Gradski uslužni centar, Subotica, Trg slobode 1 ili poštom.

X.

Natječaj je otvoren od 21. 7. 2023. do 4. 8. 2023. godine.

Nepravodobne i nepotpune prijave neće se razmatrati.

Informacije u svezi Natječaja mogu se dobiti u Tajništvu za društvene djelatnosti Gradske uprave Subotica, Trg slobode 1, 3. kat/305, ili putem telefona 024-626-883.

Predsjednica Povjerenstva za dodjelu stipendija, Jelena Vujović

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Tajništvo za društvene djelatnosti
Broj: IV-04/I-451-6/2023
Dana: 20. 7. 2023.
24000 Subotica
Trg slobode 1
Tel. 024 626-883
(J.S/Lj.V)

O B A V I J E S T **UČENICIMA PUTNICIMA SREDNJIH ŠKOLA**

I. Učenicima putnicima subotičkih srednjih škola mjesečne karte za putovanja rješavat će se u srednjim školama u koje su upisani.

NAPOMENA: Ovo vrijedi samo za učenike koji su stanovnici Grada Subotice.

II. Učenici putnici koji iz Subotice putuju za Bačku Topolu, Kanjižu, Sombor, Novi Kneževac ili neku drugu općinu, zahtjeve za regresirane mjesečne karte predavat će u Gradskom uslužnom centru Grada Subotice od 20. srpnja do 15. kolovoza 2023. godine. Potvrde za mjesečne karte izdavati će se od 23. do 31. kolovoza 2023. godine i to od 10.00 do 13.30 sati u Gradskoj upravi, Trg slobode broj 1, III. kat, ured 305.

Ukoliko učenici do ovoga datuma ne završe praksu ili upis u naredni razred, potvrde će se izdavati i naknadno.

Za reguliranje prava za mjesečnu kartu učenici trebaju priložiti:

- preslik osobne iskaznice (ako učenik nema, onda jednog od roditelja);
- overenu potvrdu škole o upisu (potvrda mora sadržati obrazovni profil i napomenu da učenik prvi put upisuje razred);
- dokaz o pozitivnom uspjehu (ovjereni preslik đачke knjižice koja mora biti potpisana od ravnatelja škole i razrednika i ovjerena pečatom škole ili ovjereni preslik svjedodžbe).

Nepotpuna dokumentacija neće biti uzeta u razmatranje.

II. Učenici lošeg materijalnog stanja, koji nisu u mogućnosti plaćati cijenu regresirane mjesečne karte, trebaju se obratiti Centru za socijalni rad grada Subotice, Alekse Šantića broj 27, za oslobađanje plaćanja učešća za cijenu mjesečne karte.

NAPOMENA

- Učenici linearno plaćaju 1.800,00 dinara od pune cijene mjesečne karte.
- Učenicima srednjih škola koji su upisani u susjedne gradove i općine na obrazovne profile koji su verificirani u srednjim školama na području Grada Subotice, putni troškovi se ne participiraju. Iznimno od stavka 1 ovoga članka, putni troškovi se participiraju ako u školskoj godini nije otvoren odjel verificiranog obrazovnog profila na nastavnom jeziku na kojemu učenik pohađa nastavu.
- Učenicima srednjih škola koji su upisani u susjedne gradove i općine na obrazovne profile koji nisu bili verificirani u srednjim školama na području Grada Subotice u školskoj godini kada su upisali prvi razred, a verificirani su tijekom njihova školovanja, nastavlja se participiranje putnih troškova.
- Učenicima srednjih škola koji ponavljaju razred, putni troškovi se ne participiraju.

INFORMACIJE NA TELEFON: 024 626-883.

Tajnica, Jasmina Stevanović

Naši gospodarstvenici (CXLXIV.)

»Mali poljoprivrednici svaštare da bi opstali«

»Mali poljoprivrednici, oni s 50-60 jutara zemlje, da bi opstali moraju svaštariti. Baviti se i ratarstvom i stočarstvom«, kaže Ivan Paštrović

Braća **Antun i Ivan Paštrović** s Bezdanskog puta, salaša kraj Sombora ostala su na obiteljskom salašu i nastavila se baviti poljoprivredom, poslom koji se, kao i kod obitelji drugih salašara, prenosio generacijama. Antun nikada nije pokušao ništa drugo ni raditi, dok se Ivan na obiteljsko gospodarstvo vratio nakon višegodišnjeg rada u Crnoj Gori. Gospodarstvo vode zajednički, zajedno rade u ratarskoj proizvodnji, ali su kod stočarstva »podijeljeni»: Antun se bavi svinjogojstvom, a Ivan tovom bikova. Kažu, mala gospodarstva danas su primorana svaštariti da bi mogla opstati.

Antun i Ivan rođeni su na salašu u Maloj Pešti, u blatu, jer tih godina asfalta još nije bilo ni na Bezdanskom putu, a kamoli u skrajnutim salašima. Njihovi roditelji **Aleksandar i Eva**, obitelj s troje djece izdržavali su s 13 jutara zemlje i tri krave.

»Tko je imao maksimum zemlje, što je skoro 18 jutara, u to vrijeme bio je gazda. Nije tada bilo traktora već se zemlja radila konjima i sve se stizalo na vrijeme uraditi. Moglo se živjeti i čak kupiti kuća u gradu, što su naši ljudi i radili«, kaže Ivan.

Ratari »kratkih rukava«

Paštrovići nisu kupili kuću u gradu već prvo salaš »u komenciju«, a prije 40 godina odlučili su izaći na asfalt i sazidati i novi salaš od tvrdog materijala.

»Od 13 jutara zemlje, s tri krave, dva konja i nekoliko krmača, bez kredita, pozajmica napravili su naši roditelji novi salaš. Ali to je bilo prije pedesetak godina. Danas s 18 jutara zemlje ne možete ništa. Danas se mora raditi

minimum 50-60, pa i 100 jutara i uz to još imati i stočarsku proizvodnju da bi se moglo opstati«, kaže Ivan, uspoređujući godine kada su se njegovi roditelji bavili poljoprivredom i današnje vrijeme.

A do zemlje se ne dolazi lako, ni za kupnju ni za arendu, pa ni oni ne proširuju obim svoje ratarske proizvodnje. Kaže, ne zavide velikim poljoprivrednicima s nekoliko stotina hektara, strojevima koji vrijede stotine tisuće eura, jer je većina toga kupljena na kredit, a kredit treba vraćati i kada je godila loša, a ratarski proizvodi u bescijenje.

»Radimo svoju zemlju i zemlju koju smo uzeli u zakup, ali to su dugogodišnji zakupi. Prije nekoliko godina uspjeli smo kupiti jedan komad zemlje koju smo inače i radili u arendu, ali kupiti zemlju danas je teško. Zemlja je skupa, a i kada se čuje da netko prodaje već je prodana, tu postoji pravo preče kupovine kog se poljoprivrednici ne

odriču, pa zemlju koja je na prodaju obično kupe prvi susjedi«, kaže Ivan.

U ratarskoj proizvodnji Patrošvići siju ječam, soju, suncokret i kukuruz i tu sjetvenu strukturu ne mijenjaju godinama.

»Nekada smo sijali i šećernu repu i bilo je godina kada smo na toj proizvodnji lijepo zaradili, ali smo odu-stali jer nemamo dosta zemlje da bismo rasporedili sve kulture. Uzimati novu zemlju u arendu nije isplativo. Arenda je sada 350-400, pa i 420 eura po jutru. Koliko

Cijene na klackalici

Kao mali gospodarstvenici ne mogu se osloniti samo na jednu vrstu proizvodnje, pa se uz ratarstvo bave i stočarstvom. Pronašli su računicu u tovu bikova i proizvodnji prasadi.

»Ni u tovu bikova proizvodnja nije sigurna. Hoće li se isplatiti ili ne ovisi od cijene u trenutku kada su spremni za prodaju, a cijena je sada od 2,5 do tri eura po kilogramu živje mjere. Poskupjela su telad, i to drastično. Za tele sada

treba dati 700-800 eura, a za jednog utovljenog bika, ako je recimo 550 kilograma i ako je cijena tri eura, dobije se 1.600 eura. Kada se odbije cijena teleta ostane 800 eura, ali to je 13-14 mjeseci rada i troška stočne hrane. Za jednog bika sada se mogu kupiti dva teleta, a nekada je odnos bio jedan bik dva i po teleta. Kada bismo sve računali, nema tu velike zarade ni na tovu bikova, ali ipak kada se preda desetak bikova dobije se ozbiljan novac odjednom, ali je dobar dio tog novca potrošen kroz hranu«, kaže Ivan.

Razlog za rast cijene teladi on vidi u tome što ih nema na tržištu, pa somborski stočari kupuju telad koju nakupci dovoze iz centralne Srbije.

Na tov bikova država daje poticaje od 15.000 dinara po grlu, ali problem je što se one ne isplaćuju redovito, već se čeka 10, pa i više mjeseci. »Novac treba uvijek da zakrpi neku rupu, ali mislim da bi poticaje trebalo brže isplaćivati. Ovako se događa da predajete drugu turu bikova, a niste još dobili poticaje za prvu«, kaže Ivan.

Antun se opredijelio za svinjogojstvo, ali ne za tov već za prodaju prasadi.

»Bavio sam se nekada tovom svinja, ali s cijenama se nikada nije znalo. Bile su i dobre, ali i tako niske da smo po tovljeniku gubili nekoliko tisuća dinara. Kad krenete s tovom, cijena je dobra, a dok stigne tovljenik do prodaje cijena padne. I gdje ste? U gubitku. Onda sam presjekao i odlučio se za prasad. Manji je trošak hrane, jer se brzo prodaju, a i cijena im je dobra. Bila je do nedavno i 450 dinara, sada je 320 ali i to nije loša cijena, jer je hrana malo jeftinija. Problema s prodajom nema, imam trgovca s kojim stalno surađujem, javim da su prasad spremna, on ih utovari, plati«, kaže Antun.

Razgovor Paštrovići završavaju konstatacijom da su u poljoprivredi na prvom mjestu uvoznici i lobisti, zatim trgovci, a na kraju proizvođači, koji, i kada zarade u tom lancu, zarade najmanje.

Z. V.

tu treba da rodi i koliko da bude plaćeno da bi se mogla isplatiti arenda i da još ostane neki višak prihoda? Za proizvodnju pšenice treba uložiti oko 150.000 dinara, a ako je prinos ove godine bio šest tona po hektaru uz cijenu od 20 dinara to je ukupno 120.000 dinara«, objašnjava Ivan.

Ne siju ni pšenicu, iako u sjetvenoj strukturi imaju ozi-me usjeve, ali umjesto pšenice siju ječam.

»Ozime kulture važne su zbog plodoređa, a nama i jer je to prvi novac koji dobivamo u ratarstvu. Od pšenice smo odustali, jer sada i ona zahtijeva puno ulaganja, nekoliko puta se mora raditi zaštita, što sve poskupljuje proizvodnju. Kod ječma su ulaganja ipak manja«, kaže naš sugovornik.

Najveći problem u ratarstvu je, kako kažu Paštrovići, nesrazmjera između cijena repromaterijala i njihovih proizvoda. Pšenica je ove godine donijela gubitak, ali se nadaju da će vrijeme poslužiti i da će kukuruz, soja i suncokret dati dobar prinos i biti solidno plaćeni. Poticaje od države, kažu, još nisu dobili u cijelosti. Samo prvih 9.000 dinara po hektaru, a još toliko treba im biti isplaćeno. Kada će, ne znaju iako je obećanje Ministarstva poljoprivrede bilo da će razlika biti isplaćena do početka sedmog mjeseca.

Natjecanje u pucanju bičevima

ĐURĐIN – UBH *Dužijanica* organizira natjecanje u pucanju bičevima koje će biti održano u subotu, 29. srpnja, na njivi pokraj župne crkve u Đurđinu. Početak manifestacije je u 18 sati.

Izložba slika s kolonije *Bunarić*

SUBOTICA – Likovni odjel HKC-a *Bunjevačko kolo* organizira izložbu radova nastalih na prošlogodišnjoj, 26. Međunarodnoj likovnoj koloniji *Bunarić*. Svečano otvorenje izložbe je u četvrtak, 3. kolovoza, s početkom u 19 sati u velikoj dvorani *Bunjevačkog kola*. Inače, ovogodišnji, 26. saziv bunarićke kolonije bit će održan od 3. do 5. kolovoza.

.....

Umjetnička kolonija *Stipan Šabić*

SUBOTICA – Jedanaesti saziv Međunarodne umjetničke kolonije *Stipan Šabić* bit će održan od 7. do 12. kolovoza u Subotici, u organizaciji HLU-a *Croart*. Sudje-

lovat će 13 slikara iz Srbije, Hrvatske, Bugarske, BiH i Mađarske, a sjedište kolonije ponovno će biti Dom učenika srednjih škola (Harambašićeva 22). Svečano otvorenje kolonije bit će u ponedjeljak, 7. kolovoza, u 19 sati u dvorištu Doma učenika.

Obiteljski skup Dulićevih

ĐURĐIN – Skup *Dulićevih*, jedne od najbrojnijih obitelji u Subotici, bit će održan 20. kolovoza u Đurđinu. Ovom prigodom bit će služena misa za mrtve i žive članove obitelji, a nakon toga večera uz tamburaše u šatri kraj župne kuće i kratki kulturni program. Organizatori pozivaju sve koji nose ovo prezime, uključujući i obitelji žena koje su udajom zadržale prezime Dulić da se odazovu skupu.

U 12 sati planirano je okupljanje gostiju ispred crkve sv. Josipa Radnika da bi u 12.30 započelo euharistijsko slavlje. Svečani ručak – užna bit će u 14.30, dok je u 17 sati najavljen kulturni program u župnoj dvorani. Or-

ganizatori najavljuju izložbu fotografija starijih od 1940. godine na kojima se vide članovi obitelji Dulić te pozivaju da se vlasnici interesantnih fotografija jave navedenim kontaktima. Kako kažu, potrebno je znati godinu nastanka fotografije, tko je na njoj i dati kratak opis. Fotografije se prikupljaju do 10. kolovoza.

Cijena večere za odrasle je 30 eura, za djecu od 7 do 10 godina 15 eura, dok mlađi od 7 godina ne plaćaju. Ne plaća niti četvrto i svako sljedeće maloljetno dijete iz jedne obitelji. Rezervaciju mjesta i uplata primaju: **Franjo Dulić Fratrov** (064/123-24.30), **Ivan Dulić Kumorov** (064/122-12-00), **Pajo Dulić Morkanov** (064/141-81-72), **Ivana Dulić Trinajsta** (063/304-703), **Igor Dulić Barnin** (066/912-55-98), **Nikola Dulić Ražnjev** (064/285-22-67), **Vlatko Dulić Kurjakov** (060/130-40-52), **Željko Dulić Brkonjin** (065/911-023), **Ivica Dulić** (064/659-07-17) i **Klara Dulić Ševčić Fratrova** (065/504-39-47).

Obiteljske skupove Dulićevi održavaju svakih 26 godina, a najavljeni će biti treći. Prvi skup održan je 1971., a drugi 1997. godine, također u Đurđinu.

J. D. B.

Bunjevačko kolo na Krku,

»Bunjevci su Hrvati«

22. srpnja 1927. – *Subotičke novine* pišu da je odlukom ministra socijalne politike Kraljevine SHS za upravitelja katoličke zadužbine dobrotvorke Marije Vojnić Tošinice u Subotici imenovan **Svetozar Udicki**, po struci ravnajući učitelj, zastupnik oblasne skupštine Bačke županije i ravnatelj šegrtske škole u Subotici.

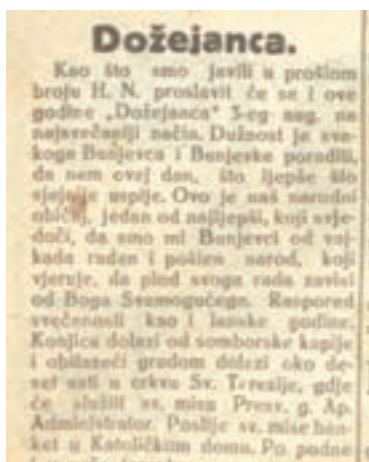
23. srpnja 1937. – *Subotičke novine* pišu da je ministarstvo prosvjete uslišilo zahtjev koji su uputili roditelji učenica škole časnih sestara Naše gospe u Subotici. Naime, prije toga, ministarski izaslanik na građanskoj školi u Subotici **Branislav Stevanović** nije htio potpisati svjedočanstvo onim učenicama koje su završile četvrti razred s odličnim uspjehom. On je tražio da učenice polažu malu maturu.

23. srpnja 1982. – *Subotičke novine* pišu da se 16. srpnja Kulturno-umjetničko društvo *Bunjevačko kolo* vratilo sa šestodnevnom gostovanjem na Krku. Folklorna sekcija, tamburaški i narodni orkestar i vokalni solisti priređivali su svakog dana gostovanja po jedan koncert. Strani i domaći turisti uživali su u bogatom repertoaru subotičkih amatera.

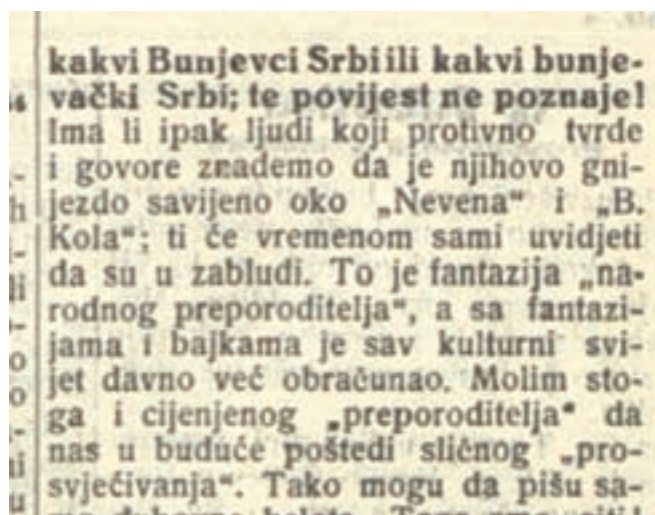
24. srpnja 1926. – *Hrvatske novine* pišu da su nova zvona crkve sv. Terezije donešena pred crkvu i privremeno postavljena na skelama. Njihovo posvećenje obaviti će se 25. srpnja u tri sata poslije podne. Prvo i najveće zvono opravila je familija **Prčić** kao porodičnu zadužbinu. Ima klatno teško 180 kg, a njena ukupna težina iznosi 36.70 metermaži (1 metermaža = 100 kg). Nosi natpis: »Zadužbina Prčić familije, Subotica 1926. Zvono je posvećeno sv. Ivanu evanđelisti na uspomenu najstarijeg Prčića, Ive Prčića, koji je položio 30.000 din. U ime Prčićevih zvonu će kumovati Veco Prčić«.

25. srpnja 1925. – *Hrvatske novine* pišu da je Ministarstvo unutarnjih djela izmijenilo naziv stanice Žednik u »Dobrovoljačko selo«.

26. srpnja 1924. – *Hrvatske novine* pišu da će se 3. kolovoza na najsvečaniji način prirediti u Subotici *Dožejanca*.

26. srpnja 1945. – *Hrvatska riječ* donosi članak *Mi smatramo da su Bunjevci po narodnosti Hrvati*. Tu piše između ostalog: »Od dolaska Bunjevaca iz njihove postojbine u Bačku i ostale sjeverne krajeve naše domovine nazivali su ih drugi narodi raznim imenima, kao Raci, Dal-

mati i sl. Već iz tih naziva, koje su upotrebljavali tadanji historičari, vidi se da su oni sastavni dio Hrvata, ali da žive pod svojim plemenskim imenom Bunjevci. To što su Bunjevci ovako dugo ostali pod nazivom Bunjevac može se protumačiti uglavnom time što su živjeli pod raznim režimima koji im nisu dozvoljavali da dodju u vezu sa svojom braćom u Hrvatskoj, od koje su bili odijeljeni jednom važnom prirodnim preprekom, a to je Dunav. Vlastodršci onih država u kojima su Bunjevci živjeli, živjeli su da Bunjevci ne budu Hrvati, jer su na taj način lakše vladali njima i držali su ih izolirane od njihove nacije, od Hrvata u Hrvatskoj«.

27. srpnja 1929. – *Hrvatske novine* pišu da je u noći od 21. na 22. srpnja u crkvi sv. Terezije izvršen pokušaj krađe. »Izgleda da se uvukao lopov još za dana u crkvu te je čekao pod stepenicama, koje vode na kor, zgodu da izvrši svoje nedjelo.« Međutim, svećenici (**Takač i Vojnić Zelić**) osujetili su lopova u njegovoj namjeri. Lopov je pobjegao vjerojatno kroz prozor na pročelju crkve. Tamo je policija pronašla njegov provalnički alat.

28. srpnja 1935. – *Subotičke novine* pišu: »Mislim da u pogledu određivanja narodnosti odlučuje povijest, a ta ne govori nego viče, da su Bunjevci Hrvati, a da ne postoje nikakvi Bunjevci Srbi ili kakvi bunjevački Srbi; te povijest ne poznaje!«.

Izložba u subotičkom Gradskom muzeju

Kolekcija Duranci – **vrijedan čin darodavstva**

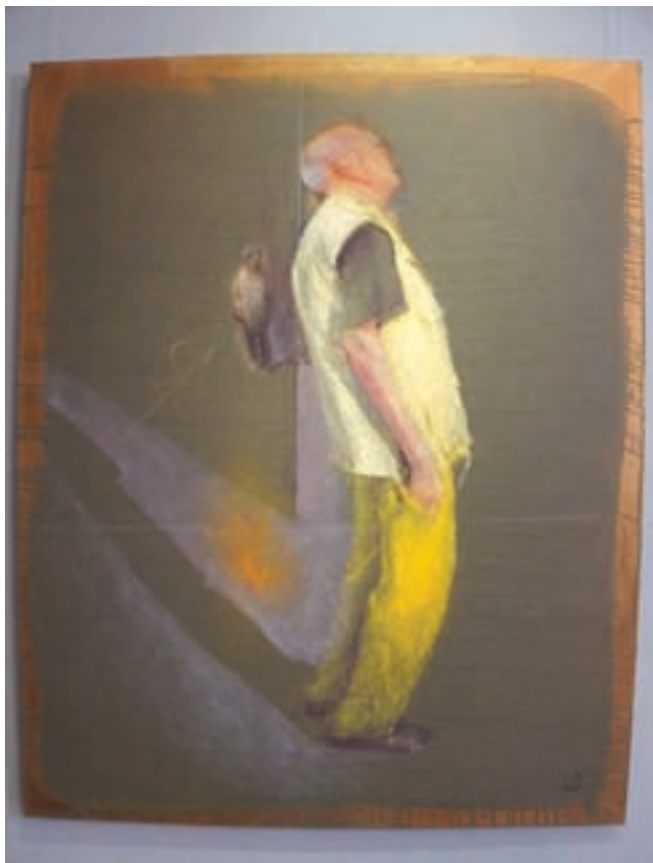
Poznati povjesničar umjetnosti Bela Duranci darovao je svoju kolekciju umjetničkih djela, ali i knjiga, časopisa, video i zvučnih zapisa te vlastitih rukopisa, trima subotičkim ustanovama kulture

Povjesničar umjetnosti **Bela Duranci** (1931. – 2021.) ostavio je veliki i važan trag u kulturnom životu Grada Subotice. Bio je prvi diplomirani povjesničar umjetnosti subotičkog Gradskog muzeja, ali i u gradu uopće. Bavio se istraživanjem pretežito zavičajnih i vojvođanskih likovnih umjetnika, radom umjetničkih likovnih kolonija u Vojvodini ali i secesijom i zaštitom spomenika. Od 1959. do 1975. bio je kustos u Gradskom muzeju gdje je vodio umjetničku zbirku. Jedan je od osnivača ustanove Likovni susret (danas Suvremene galerije) 1962. godine, a idućih desetak godina i njezin stalni suradnik. Od 1975. radi u Domu kulture Gradska kuća u Subotici te sudjeluje

je u osnivanju ispostave za zaštitu kulturnih spomenika (Međuopćinskog zavoda za zaštitu kulturnih spomenika).

Tijekom radnog vijeka, ali i dugo potom, Duranci je surađivao s mnogim suvremenim umjetnicima iz Subotice i regije, organizirao i otvarao izložbe, pisao kritičke osvrtne. Paralelno s time nastajala je njegova *Kolekcija Duranci*. Osim umjetničkih djela različitih autora, njegovu kolekciju čine i knjige, časopisi, vlastiti rukopisi, video i zvučni zapisi. Počev od 2011. te postupno godinama Duranci je svoju kolekciju poklonio trima gradskim ustanovama kulture: Gradskom muzeju, Suvremenoj galeriji Subotica i Gradskoj knjižnici.

Svjedočanstvo o suradnji

U namjeri da se ovi darovi, točnije njihov izbor, predstavi javnosti, u subotičkom Gradskom muzeju realizirana je izložba *Kolekcija Duranci*, čije su autorice djelatnice Muzeja – muzejska savjetnica dr. sc. **Olga Kovačev-Ninkov** i viša kustosica **Ljubica Vuković-Dulić**. Kako se u pratećem tekstu navodi, izložba stavlja u fokus darodavstvo kao tradiciju u Subotici dužu od jednog stoljeća, »čije djelotvorno egzistiranje pokazuje rezultate u sferi istraživanja, ali i u oblikovanju kolektivne svijesti o zavičajnoj baštini koja uvijek ima i univerzalnu točku poimanja«.

Kada je u pitanju likovni dio, u postavu su zastupljeni radovi sljedećih stvaralaca: **Ferenc Eisenhut, Pavle Blesić, Bogdan Bogdanović, Petar Ćurčić, Mihajlo Dejanović, Ivana Dulić, András Hangya, István Franzer, Božidar Jakac, Miroslav Jovančić, Edita Kadić, Emil Kadić, Ferenc Kalmár, Magdolna Ferenc, Boško Karanović, Pál Léphaft, Aleksandar Luković, Đuro Maravić, Đorđe Marković, Ferenc Maurics, Edin Numankadić, Aranka Mojak, Petar Mojak, Endre Penovác, István Szajkó, Tibor Szarapka, Gábor Szilágyi, Imre Sáfrány, Mile Skračić, Matija Skurjeni, Petar Schadi, Svetislav Šljukić, Milenko Vuksanović Čiča, József Togyerás, Sándor Torok**.

»Likovna djela iz kolekcije sežu od kraja 19. stoljeća, a to je skica Ferenc Eisenhuta, pa do 2010. godine, odnosno grafike **Đorđa Markovića**. Većina djela iz kolekcije pripada subotičkoj, odnosno vojvođanskoj likovnoj sceni

ili je riječ o autorima koji su u Subotici izlagali. Riječ je o crtežima, grafikama, skulpturama, predmetima unikatne keramike. Posvete autora na poleđini radova ili komentari koje je Duranci ispisivao, govore o suradnji sa stvarateljima ili detaljima iz privatnog života. U kolekciji su i brojne nagrade i priznanja koje je Duranci dobio, a od kojih smo izložili one najvažnije«, kaže Ljubica Vuković-Dulić.

Zanimljivost izložbe svakako su likovna djela čiji je autor sam Duranci (crteži, među kojima i autoportret, akvareli i skulpture).

Knjige i rukopisi

Biblioteka građa kolekcije čuva se u Gradskoj knjižnici.

»Duranci je bio vrlo pedantan i precizan pri stvaranju bilježaka. Danas su oni vrlo vrijedna i zanimljiva građa za istraživače zavičajne i vojvođanske likovne umjetnosti. Izložba je inicijativa da se objedini *Kolekcija Duranci* i kataloški obradi te prikaže javnosti, ukazujući na činjenicu da su muzeji prava mjesta za pohranu privatnih kolekcija koje će kao takve dalje ostati objedinjene i dostupne«, kaže Vuković-Dulić.

Inače, na svakoj darovanoj »predmetnoj jedinici« nalazi se i pečat *Kolekcija Duranci*, kojega je upravo Duranci osmislio.

U pripremi je i katalog izložbe. Postav *Kolekcija Duranci* zainteresirani mogu pogledati do 10. rujna. Izložba će biti otvorena i u vrijeme proslave Dana Grada Subotice, čiji je Duranci nedvojbeno jedan od velikana.

D. B. P.

Završen 30. Festival europskog filma Palić

Zlatni toranj za Crveno nebo

Svečanom ceremonijom dodjele festivalskih nagrada prošloga petka, 21. srpnja, zatvoren je ovogodišnji, 30. Festival europskog filma Palić.

Dobitnik *Zlatnog tornja* za najbolji film u Glavnom natjecateljskom programu festivala je njemačka drama *Crveno nebo* **Christiana Petzolda**. Žiri je u svom obrazloženju naveo da nagradu dodjeljuje »kako bi nas ponovno podsjetio na jedinstvenu moć filma da artikulira, možda dublje od bilo koje druge umjetničke forme, stanje čovječanstva u ovom trenutku, u vremenu na rubu vulkana«.

Nula kalorija«, stoji u prvom obrazloženju dok je o filmu *Zarobljen* žiri zapisao sljedeće: »Ovo je film koji dolazi pravo iz Platonove pećine. Ono što na prvi pogled izgleda kao refleksija o porijeklu umjetnosti, uskoro postaje duboka meditacija o stanju čovječanstva na rubu odumiranja i vječnoj borbi čovjeka sa svojim tvorcem«.

Za najbolji film u natjecateljskom programu *Paralele i sudari* odabrano je ostvarenje *Živi svetac* redateljice **Ti-natin Kajrishvili**. Po mišljenju žirija ovo je »film s moćnim pristupom na dobro izgrađenom scenariju, s jasno definiranim vizualnim stilom«.

Nagrada publike

Gorki list, nagrada publike dodijeljena je filmu *Stari hrast* redatelja **Kena Loucha**.

Više od 100 filmova

Posebno priznanje žirija programa *Paralele i sudari* dodijeljen je filmu *Hladan poput mramora* **Asifa Rustamova**. U obrazloženju žirija navedeno je da ovo ostvarenje »sa senzitivnom perspektivom redatelja i glumačkim izvođenjima priča ljubavnu priču, koja razotkriva nasilne posljedice generacijske traume u patrijarhalnom društvu«.

Žiri FIPRESCI za najbolji film Glavnog natjecateljskog programa dodijelio je ostvarenju *Crveno nebo*. Film je nagrađen budući da »istražuje međuljudske odnose s razboritim i osjećajnim smislom za strast i humor, čime se postiže priča bremenita književnošću, ljubavlju i životnim nevoljama. Štoviše, ovaj film

odlično istražuje unutarne nesigurnosti umjetnika, dok istovremeno gradi snažan portret čovječanstva«.

Ovogodišnje izdanje festivala održano je od 15. do 21. srpnja na Paliću i u Subotici, u organizaciji Otvorenog sveučilišta iz Subotice. Festival je održan na više lokacija, a u službenom programu prikazano je više od 100 filmova u 11 selekcija i programa. Osim filmskog programa, bilo je i pratećih sadržaja – izložaba, koncerata, promocija, radionica, panel diskusija i stručnih predavanja.

Festival su podržali Ministarstvo kulture Republike Srbije, Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama, Grad Subotica, Europska unija kroz program *Kreativna Europa MEDIA*, kao i mnogobrojni partneri.

D. B. P.

Nagradu *Palićki toranj* za najbolju režiju žiri je dodijelio **Ádám Császiju** za film *Tri tisuće numeriranih dijelova*, i to »zbog subverzivnog i drskog redateljskog postupka i sublimirane manipulacije vremenom i kadrom, kao i zbog toga što nas je natjerao da se suočimo s onim od čega bježimo«.

Specijalna priznanja

Žiri je dodijelio specijalna priznanja filmovima *Nula kalorija* **Jessice Hausner** i *Zarobljen* **Vasilisa Katso-upisa**.

»Zbog suvremenog ukrštanja žanrova i stilova i detoniranih harmonija i uzvišenih prizvuka, koji su predstavljali raj za naše uši, posebno bismo izdvojili glazbu filma

90 godina od otvaranja ugledne ustanove za javnost

Franjo Malin – prvi upravitelj Muzeja Matice srpske

Ove godine obilježava se 90 godina od otvaranja Muzeja Matice srpske u Novom Sadu za javnost. Osim spomenutog jubileja, obilježava i 175 godina od osnivanja i 65 godina od preseljenja Matice u sadašnju zgradu na Trgu galerija.

»Muzej Matice srpske bio je prvi muzej u Novom Sadu. Postojale su još neke zbirke kao što je bila Zbirka u okviru današnje Gimnazije *Jovan Jovanović Zmaj*, ali je ovo bio prvi muzej s radnim vremenom, s aktivnostima za publiku, s povremenim izložbama povijesne i suvremene umjetnosti i zbog toga je ovo datum vrijedan obilježavanja za Novi Sad«, kaže upraviteljica Galerije Matice srpske dr. sc. **Tijana Palkovljević-Bugarski**.

Palkovljević-Bugarski je prošloga tjedna održala predavanje i o Petrovaradincu **Franji Malinu** (1884. – 1955.),

jednom od osnivača, prvom kustosu i upravitelju tadašnjeg Muzeja Matice srpske koji je s velikim zalaganjima, uspjehom i ljubavlju tu dužnost obnašao do izbijanja Drugog svjetskog rata.

Značajna ličnost za grad

Na predavanju je bilo riječi o inicijativi za otvaranje i osnivanje Muzeja, o izgledu i funkcioniranju Muzeja prvih godina nakon otvaranja za javnost, kao i o najvažnijim ličnostima koje su pridonijele realiziranju inicijative i stvaranju ugleda Muzeja poput **Save Tekelije** i **Teodora Pavlovića**. Palkovljević-Bugarski je istaknula kako je Franjo Malin veoma značajan za Grad Novi Sad zbog svoje široke aktivnosti na različitim poljima.

»Franjo Malin je bio pisac, profesor, novinar, bio je aktivan u Sokolskom domu, kao i u Matici srpskoj gdje se posebno istakao radeći u okviru Biblioteke i Muzeja Matice srpske. On je sačinio prvi popis knjiga i prvi popis umjetničkih djela. Franjo Malin je netko tko je imao dovoljno hrabrosti i vizije da pokrene otvaranje Muzeja za javnost. Iako Muzej na početku nije imao profesionalnog povjesničara umjetnosti ili kustosa, Franjo Malin kao upravitelj Muzeja jako je dobro znao što sve jedan Muzej treba imati i uspio je postaviti visoke i profesionalne standarde«, navela je Palkovljević-Bugarski.

Čovjek otvorenog duha

Na predavanju su se čula mišljenja Franje Malina o tadašnjoj situaciji Muzeja, kao i njegovi planovi, promišljanja, ciljevi i uvjerenja. Palkovljević-Bugarski osvrnula se na Malinova uvjerenja i ciljeve koji važe i danas, poput toga da se Muzej neprestano gradi i razvija, te je istaknula sreću i zadovoljstvo zbog stvari koje je Muzej postigao posljednjih godina, a koje je Franjo isticao u svojim promišljanjima. Ona je navela kako je najljepše od svega to što je Malin bio »čovjek otvorenog duha, netko tko je često u svojoj autobiografiji pisao o tome koliko je volio Maticu srpsku« i u prilog tome pročitala je Franjinu rečenicu: »Kao bibliotekar radio sam jedan lijep posao koji sam volio. Volio sam i omladinu koja je k meni dolazila. Dolazili su i naučenjaci. Biblioteka nije bila uređena po decimalnom sustavu, ali se svaka knjiga vrlo lako mogla pronaći. Ja sam sve svoje sposobnosti uložio u rad u Matici srpskoj jer sam je volio i taj rad sam volio«.

K. Ivković Ivandekić / Foto: Arhiv Vojvodine

Nova knjiga Stjepana Beretića

Čitanka povijesti Katoličke Crkve u Bačkoj

U nakladi Katoličkog društva *Ivan Antunović* iz Subotice u lipnju je objavljena pozamašna knjiga (600 stranica) **Stjepana Beretića** *Prilozi za povijest Katoličke Crkve u Bačkoj*. Dugogodišnji župnik župe sv. Terezije Avilske u Subotici i obnašatelj više drugih crkvenih službi, pred kraj svoje župničke službe, odlučio se (uz poticaje svećenika i laika, kako kaže u uvodniku), neke svoje priloge tiskane u Katoličkom listu *Zvonik* prikupiti na jedno mjesto i takve darovati na čitanje ljubiteljima popularne lokalne (ne samo) crkvene povijesti. Beretić, naime, od samog početka objavljivanja *Zvonika*, a tome će uskoro biti 30 godina, svoje članke prilaže u rubriku *Povijesni kutak*. Riječ je o jednostraničnoj rubrici, u kojoj autor, najčešće u nastavcima, koji ponekad temu smještaju u veći dio godine, na vrlo popularan način predstavlja pojedine teme od značaja za crkvenu povijest, koja je vjernicima laicima često slabo poznata. »Popularan« u smislu stila pisanja, svedenosti rečenica, korištenih izraza i – povijesničari bi se s ovim izborom teško složili – gotovo uvijek bez citiranja literaturnih ili drugih vrela. *Crkvena povijest*, u smislu Beretićeve rubrike, više je od kutka i, uz pojedine izlete u povijest Opće Crkve, te Crkve u susjednim krajevima i neka čisto društvena tematiziranja, gotovo isključivo targetira povijest onoga dijela Crkve koji je obuhvaćen Subotičkom biskupijom. Već je ta činjenica dovoljna da, ukoliko ne koristi mađarski jezik (na kojem su ove teme najčešće dostupne u literaturi) čitatelj bude privučen ovom štivu.

Beretić piše o slabo poznatom srednjovjekovlju u Bačkoj, njezinim samostanima, redovima i kaptolima, prepoziturama i opatijama, tim žarištima crkvenoga djelovanja. Bavi se, nadalje, katoličkim župama međurječja Tise i Dunava, te pojedinim ovdje prisutnim redovima, klericima koji su u njima djelovali, njihovom zaostavštinom, crkvama, kapelama i drugim sakralnim građevinama, ali i pojedinim »škakljivim« elementima odnosa crkvene i

svjetovne vlasti, napose u vremenima kada je crkvena vlast u nekoć većinski katoličkoj državi kojoj je pripadala Bačka, imala malo utjecaja na pojedina klerička personalna rješenja. Veliku pozornost autor pridaje povijesti Subotice, te Sombora i Bača, kojima posvećuje, kada su pojedini lokaliteti u pitanju, najveći broj tema. Dodatno, na pojedine se veće (Ker i Senčanski kraj, te Apatin) ili manje župe, kao što su Bereg ili Bukin, neobično obilato

osvrće, iz razloga što su tamnošnje crkvene građevine ili same župe slavile obljetnice koje su mu poslužile za retrospektive mikropovijesti, biografije svećenika podrijetlom iz tih mjesta ili u njima na službi. Mora se, pak reći, da, iako se u kronološkom smislu nazire stanoviti niz u predstavljenim tekstovima, u knjizi nema poglavlja. Svi su tekstovi predstavljeni u nizu, te, za razliku od *Zvonika*, bez ijedne ilustracije ili fotografije, slike ili drugog grafičkog priloga. Bez njih se popularna povijest ne može ekspertizirati, ali se može učiniti manje privlačnom. Nije jasan ovaj izbor, vrlo rijedak u hrvatskoj knjiškoj produkciji u Vojvodini, ali možda se može opravdati činjenicom da je *Zvonik* ipak primarno mjesto objave autorove rubrike.

Nisu, u hrvatskom nakladništvu u Vojvodini rijetke kompilacije naznaka ovoga tipa. Njihova vrijednost je praktična – ako niste redoviti pratitelj Beretićeve rubrike, ne morate imati sve brojeve časopisa u kojem se objavljuje da biste ove tekstove ipak čitali. Povjesničari se, pak, ne bi primjerice, složili da se ovakve publikacije smatraju bilo kakvim izvorom za znanost. No, kako uopće približiti povijest Crkve običnome vjerniku? Bilo je i ranije napora u ovom pravcu, u pojedinim crkvenim povjesnicama, Beretić je učinio ovaj svoj korak, priželjkujem da ih bude još, da budu još detaljniji i specifičniji za, primjerice pojedine krajeve. Ova Beretićeva knjiga može korisno poslužiti za pojedina razobličavanja i usmjeravanja čitatelja na neiskrivljene povijesne istine. Taj kapacitet svakako ima.

M. T.

Gradska uprava u Srijemskoj Mitrovici potpisala ugovor s Caritasom

Jedinstveni centar, prvi u Srijemu a treći u Srbiji, koji sustavno radi pružajući multisektorsku, stručnu podršku osobama s mentalnim smetnjama, nova je licencirana dnevna usluga u zajednici Caritasa Sv. Anastazija u Srijemskoj Mitrovici. Ugovor potpisan 19. srpnja s Gradom Srijemskom Mitrovica u kome Dnevni boravak za osobe s mentalnim smetnjama i intelektualnim poteškoćama Sveta Tereza nastavlja svoj rad pod ingerencijom Gradske uprave za socijalnu zaštitu i zaštitu životne sredine i uz finansijsku podršku Gradske uprave.

Sastankom su predsjedali načelnik Gradske uprave za socijalnu zaštitu i zaštitu okoliša **Dražen Ridošić** uz prisustvo načelnika Gradske uprave za opće i zajedničke poslove **Miroslava Jokića** i **Kristina Dragišić** iz mitrovačkog Caritasa.

Ugovor je potpisan do kraja kalendarske godine na 3,5 milijuna dinara, a naredna javna nabava za 2024. bit će otvorena u prosincu ove godine. Ovaj ugovor ima posebnu važnost jer je potpisan u godini kada mitrovački Caritas obilježava dva desetljeća svog organiziranog rada i djelovanja.

S. Ž.

Čikerijada 2023.

Duhovno-sportsko-rekreativni dan u prirodi za mlade i obitelji **Čikerijada 2023.** bit će organiziran 19. kolovoza. Polazak biciklima je iz župe Uskrsnuća Isusova u 7.30 sati, a prijave za sudjelovanje se primaju do 14. kolovoza i to kod vlč. **Vinka Cvijina** i vlč. **Tomislava Vojnića Mijatova**. Okupljanje i sveta misa je u 9 sati kod križa na Čikeriji, a završetak je u popodnevnom satima.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Vrijednost vječnosti

Isus se često koristio prispodobama da približi ljudima Božje kraljevstvo, jer čovjek stvarnost koja mu je daleka i nepoznata može bolje shvatiti jedino ako je usporedi s nečim što mu je poznato i blisko. One su zanimljive i pune važnih poruka, koje nas usmjeravaju k vječnosti.

Što je vrijedno?

Isus ljude stalno podsjeća na vrijednost vječnosti i čovjekove povezanosti s Bogom. Ipak, vjernici, i onda i danas, zaboravljaju te vrijednosti i utapaju se u prolaznost svijeta. Bog želi da se izdignemo iznad prolaznosti, jer nas je stvorio za vječnost; mi nismo prolazni, prolazan je samo naš boravak na ovom svijetu, ali mi smo vječni i nastavljamo živjeti u vječnosti. Na to nas opominju Isusove prispodobе, jer koliko god da se osjećamo vjernicima, ako živimo za prolazno, umjesto za Božje kraljevstvo, ugrožavamo svoju vječnost, ulazak u kraljevstvo u kojem nas Svevišnji radosno iščekuje.

Kaže Isus: »Kraljevstvo je nebesko kao kad je blago skriveno na njivi: čovjek ga pronađe, sakrije, sav radostan ode, proda sve što ima i kupi tu njivu. Nadalje, kraljevstvo je nebesko kao kad trgovac traga za lijepim biserjem: pronađe jedan dragocjeni biser, ode, rasproda sve što ima i kupi ga« (Mt 13,44-45). Ljudi iz ovih prispodoba prepoznali su da je ono što su pronašli vrijednije od onoga što posjeduju, te su se svega odrekli kako bi zadržali pronađeno. Tako vjernik treba prepoznati vrijednost Božjega kraljevstva. Za njim ne trebamo tragati, njega nam Isus daruje, ali radi njega se trebamo puno toga odreći, nekada čak i svega. A tako se teško odričemo onoga što nam ovaj život nudi, grčevito se držimo imetka, položaja, prijateljstava, ugleda, napretka, raznih vrsta međuljudskih odnosa, čak i kada smo svjesni da nas to može koštati kra-

ljevstva Božjeg. Isus nam poručuje da nema ništa važnije od vječnosti, ništa vrijednije od onoga što nam Bog nudi. Božje ponuda vrijednija je od svakog blaga, a jesmo li spremni tu dragocjenost prigrbiti? Ne možemo zadržati sve, nalazimo se na raskrižju. Ljudi iz prispodobe prepoznali su dragocjenost pronađenog te nisu dvojili. Prepoznavamo li mi dragocjenost Božje ponude?

Ponekad se toliko uljuljamo u svakodnevnicu da zaboravimo na vječnost i Boga, ali Evanđelje nam ne dopušta taj zaborav. Ono podsjeća čovjeka da je ovdje sve prolazno, da se vjernik ne može prepustiti kolotečini života već mora nadilaziti ovozemaljske izazove u težnji k vječnosti.

Sami biramo stranu

Pošto je ukazao na vrijednost Božjeg kraljevstva, Isus priča ovu prispodobu: »kraljevstvo je nebesko kao kad mreža bačena u more zahvati svakovrsne ribe. Kad se napuni, izvuku je na obalu, sjednu i skupe dobre u posude, a loše izbace. Tako će biti na svršetku svijeta. Izići će anđeli, odijeliti zle od pravednih i baciti ih u peč ognjenu, gdje će biti plač i škrgut zubi« (Mt 13,47-50). Nakon što je blažim riječima upozorio na vrijednost vječnosti, Isus govori prispodobu koja nas plaši, jer nas bez odgađanja tjera na promišljanje. Na kojoj ću se strani naći kada anđeli budu dijelili ljude? Na onoj na koju me odvede moj način života; tako u stvari sami biramo na kojoj ćemo strani biti. Nije zao u ovoj prispodobi samo onaj koji je činio zlo nego će na stranu tih biti svrstan i onaj koji je zaboravio na Boga i vječnost, koji je učinio zlo prema svojoj budućnosti koja ga čeka kada napusti ovaj svijet. Sreća je što je Božje milosrđe preveliko i dokle god hodimo zemljom nije kasno da se obratimo, da se prenamo iz prolaznosti i usmjerimo k vječnosti.

Golubinačka kotobanja

Statusni simbol vrijednih poljoprivrednika

Kotobanje su podizali najčešće domaćini u selu. Veličina i bogatstvo dekorativnih elemenata prezentirali su status i ugled jednog kućanstva

Uspomene na dane djetinjstva mogu se sačuvati u srcu, zatim čuvanjem starih fotografija i raznih eksponata, ali i čuvanjem starih zgrada od propadanja. Kad neke od njih imate u vlastitom dvorištu, neprocjenjivo su bogatstvo, pogotovo za one koji marljivo rade na očuvanju svoje tradicije. Primjer za to je **Vlatko Čačić**, bivši predsjednik i dopredsjednik, a sada aktivni član HKPD-a *Tomislav* iz Golubinaca. U svom dvorištu u Golubincima sačuvao je kotobanju (čardak), bunar i ljetnikovac. Mukotrpnim radom uspio im je vratiti stari sjaj i sačuvati dio tradicije starih vremena.

Dekoratívni biseri Srijema

Razvojem poljoprivrede u Srijemu u drugoj polovini XVIII. stoljeća dolazi do sve veće proizvodnje. Bilo je potrebno smisliti način odlaganja poljoprivrednih kultura, kako bi se što više očuvale. Počinju se graditi pomoćne zgrade, ambari, u kojima su se skladištili zrnasti plodovi žitarica i kotobanje u koje se odlagao kukuruz u klipu. Kotobanje su građene od koso postavljenih drvenih letvica između kojih se nalaze razmaci, koji omogućuju strujanje zraka kroz nju. Ovi pomoćni objekti najprije su bili malih dimenzija i vremenom, kako su se kućanstva ekonomski razvijala, njihovoj gradnji posvećivala se sve veća pažnja. Gradnja kotobanja postala je veoma popularna u drugoj polovici XIX. i početkom XX. vijeka. Njihova kvaliteta i izgled ovisili su od ekonomskog statusa domaćina i stručnosti graditelja. Veličina kotobanje kao i bogatstvo dekorativnih elemenata reprezentirali su ekonomski status i ugled jednog kućanstva. Gradnja od kvalitetnog materijala i izvedba ornamenata zahtijevali su vrijeme, te su kotobanje često građene po nekoliko godina. Među anonimnim majstorima svojim talentom i stilom drvorezbarije izdvojili su se tesari **Dešići**, rodom iz Golubinaca. Radili su kako u selu, tako i širom Srijema. Jedan od arhitektonskih objekata koji u Golubincima predstavlja remek djelo narodnog graditeljstva jest ambar s kotobanjom obitelji **Lepšanović**. Gradnja je trajala 34 godine, od 1888. do 1922.. Gradnja je započela zidanjem djevojačke sobe na

koju se nastavlja ka dubini placa kotobanja s tremom i dva balkona, kao i ambar s jednim balkonom i tremom. Ambar s kotobanjom Lepšanovića je spomenik kulture i proglašen je kulturnim dobrom od izuzetnog značaja. Danas ove prostorije koristi Udruženje građana *Ruzmarin* iz Golubinaca za okupljanje članova i izlaganje rukotvorina. Trude se ovaj objekt pretvoriti u etno kuću koja će dočarati nekadašnji život srijemskog paora.

Spomenik svojoj obitelji

Golubinci su nadaleko poznati po kotobanjama koje svjedoče o radu poljoprivrednika u prošlosti. Kotobanje su podizali najčešće domaćini u selu. Jedna od takvih ostala je kao spomenik kulture u obitelji **Čačić**.

»Kotobanja je mojoj obitelji puno značila. Ona je bila odraz velikog gospodarstva. Moja se obitelj oduvijek

bavila poljoprivredom. Sve smo radili sami, od sjetve, kopanja, branja i utovara kukuruza u kotobanju. U nju smo nekada odlagali kukuruz i tu se nekada sve događalo. Zimi, kad ostane-mo bez novca, okrunimo i prodamo kukuruz iz kotobanje i tako preživimo zimu dok ne dođe prihod od pšenice i drugih poljoprivrednih kultu-ra. Brat i ja smo se školovali od novca koji smo zaradili baveći se poljoprivredom», kaže Vlatko Čačić iz Golubinaca.

Želeći je spasiti od zaborava odlučio je obno-viti i vratiti joj stari sjaj.

»Preko zime sam pronašao stare elemente kotobanje. Popravio sam ih, izbrusio, obojio i

postavio na mjesto. Kompletно sam je renovirao i danas izgleda točno onako kako je se sjećam kao dijete. Ona je u mom dvorištu ostala kao spomenik kulture od oso-bitog značaja. Golubinci su inače poznati po kotobanja-ma koje su zaštićene kao spomenici kulture, a mnoge od

njih čekaju dopuštenje za obnovu od Zavoda za zaštitu spomenika kulture. Drago mi je što sam uspio obnoviti moju kotobanju kako bi i mlađi na-raštaji znali za njen značaj. Danas su došla neka nova vremena, suvremene tehnologije i kotoba-nje više nemaju toliki značaj kao nekada. Svaka od njih u selu ima svoju povijesnu priču, sjeća-nje na prošlost i vrijedne obitelji koje su živjele od poljoprivrede i svog rada. Upravo takva je i moja, sjećanje na djetinjstvo i važnost našeg obi-teljskog rada. Pored svog privatnog posla i danas se bavim poljoprivredom. Volim naša sremačka polja i zelenilo. Iz povijesti se zna da nas je u ovom kraju kao graničare nastanila Marija Tere-zija. Dodijelila nam je pašnjake i vinograde koje nastojimo održati i ostaviti svojoj djeci. Želja mi je bila da ova kotobanja ostane njima, u spomen na davna vremena i njihove pretke», navodi naš sugovornik.

Budući da se cijeli život bavi kulturom i da s obitelji vri-jedno radi na očuvanju tradicije, kaže naš sugovornik na kraju razgovora kako je ponosan što je uspio sačuvati kotobanju kao vrijedan spomenik kulture.

S. D.

O prezimenima bačkih Hrvata (LII.)

Rudići (plemeniti)

Rod **Rudića** dao je nekoliko značajnih predstavnika: **Šimuna** (1875. – 1936.), jednog od zastupnika na Velikoj narodnoj skupštini u Novom Sadu 1918., časnu sestru **Blaženku** (r. 1966.) i druge. Međutim, po povijesnom se značenju ipak izdvaja plemeniti ogranak Rudića. Bivši vojni graničar u Subotici **Kristo Rudić** (umro 1761. u 72. g.) dobio je 1755. plemstvo sa suprugom **Petronilom** i sinovima **Tomom** i **Miškom**. Njegov sin **Miško** (1721. – 1785.) u braku s **Evom Dizdarević** imao je sinove **Matu**, **Ivana** i **Antuna**. Mate nije imao ni ženu ni djecu, a svoj imetak je u oporuci iz 1820. zavještao svojoj braći i prijateljima. Miškov sin **Ivan** je u braku s **Petronilom Vojnić** imao sina **Josipa** (1792. – 1879.). Jo-

sip je imao dva braka. U prvom braku s **Josipom Vojnić od Bajše** dobio je sina **Josipa** (1828. – 1885.), a u drugom s **Tezom Vojnić od Bajše** (sestrom Josipe) kćerku **Petronilu** (1844. – 1875.), koja se udala za grofa **Imrea Szapáryja**.

Čovjek režima

Mate Rudić bio je čovjek velike naobrazbe i previše liberalnih shvaćanja za svoje vrijeme, ali ni u kom slučaju se ne može smatrati pristašom revolucionarnih, posebice ne antidinastičkih ideja i pokreta, koji su se pojavili u njegovo vrijeme kao reakcija na neuspjeh Bečkog dvora u ratu s mladom francuskom republikom. Odrastao je u Ugarskoj u vrijeme vladavine **Marije Terezije** (1740. – 1780.), a karijeru je stekao u vrijeme njezinog sina **Josipa II.** (1780. – 1790.). Oba ova vladara provodili su reforme, koje se u historiografiji nazivaju zbirno terezijansko-jozefinističkim reformama. Josip II. je otišao korak dalje od svoje matere. On je ugarskim staležima (plemstvu i svećenstvu)

i gradovima ukinuo čak one privilegije koje je proglasila njegova mater i nametao njemački kao službeni jezik. Zbog toga nije bio omiljen u Ugarskoj. Mate Rudić bio je jedan od rijetkih u kojem je Dvor našao oslonac za provođenje germanizacije. Poslije smrti Josipa II., jedno kratko vrijeme je vladao njegov brat **Leopold II.** čija vladavina je značajna jedino po tome što je donijela poništenje jozefinističkih reformi u Ugarskoj. Paradoksalno, Matija Rudić bio je vođa svečane povorke konjanika (banderija) iz Bačke, koja je 1790. sudjelovala u prenošenju krune Sv. Stjepana iz Beča u Budim. To je bio simbolički čin restauracije ustavnog poretka u Ugarskoj prije Josipa II. Tako je Matija preko noći, od prorežimskog čovjeka postao ugarski domoljub.

Na sudu

Leopolda II. naslijedio je **Franjo II.** (1792. – 1835.), koji se na prijestolju zadržao dulje, ali bez značajnijih uspjeha. Njegova vladavina poklapa se s austrijsko-francuskim ratovima, koji su s izvjesnim prekidima trajali od 1792. do 1814. To je vrijeme kada je Habsburška monarhija i na vanjskom i na unutarnjem planu stajala prilično loše. Francuska vojska je proširila plamen revolucije po zapadnoj Europi. Val antimonarhijskog oduševljenja stigao je i u Beč i Peštu. Praktički, bečki Dvor je iz mjeseca u mjesec otkrivao urotnike i »urotnike«. Jedan od njih bio je budimski franjevac, **Ignac Martinović**, čovjek izvanprosječnog obrazovanja. Matu Rudića su njegovi protivnici 1794. lažno prijavili kao antidinastičkog uzbunjivača, nadajući se da će tako dovesti paranoidne vlasti u iskušenje da izgube povjerenje u njega i da ga se odreknu. Ova računica je djelomično bila opravdana zbog općeg stanja u kojem se nalazila monarhija. Tužba je primljena i Rudić se zatekao pred optuženičkom klupom. Na suđenju 1794. – 1795. pojavili su se svjedoci, koji su Rudiću pripisivali kritike protiv Crkve i religije kao i riječi hvale za Francusku revoluciju. Međutim, Rudić je ipak uspio dokazati da on nije pozivao na rušenje monarhije.

Utemeljivač Kunbaje

Mate Rudić je, na veliko razočaranje njegovih protivnika, za kaznu dobio samo ukor. Rudić je 1817. u sporu s obiteljima **Guganović-Šišković**, **Antunović** i **Latinović** oko pustare Kunbaja izišao kao pobjednik. Rudići su dobili cijelu pustaru s koje su protjerali bunjevačke obitelji, umjesto kojih su doveli njemačke koloniste, udarivši tako temelje modernom naselju Kunbaja. **Joso Antunović**, otac preporoditelja **Ivana Antunovića**, umro je od tuge zbog gubitka obiteljskog posjeda. Mate Rudić poslužio je Ivanu Antunoviću kao inspiracija za lik Matije bezbožnika (Atheus-Mathaeus) u romanu *Bariša Kitković*.

Natjecanje u pucanju bičevima

SUBOTA

29. 07. 2023.

18 sati

Njiva kraj crkve sv. Josipa Radnika
u Đurđinu

Ljetovanje za učenike predmeta hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture

Razglednica iz Novog Vinodolskog

Poseban ugođaj svakog ljetovanja je odlazak na more. Zahvaljujući Hrvatskom nacionalnom vijeću za učenike koji pohađaju nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture iz Berega, Sombora, Sonte, Plavne, Vajske i Rume i ovoga ljeta organiziran je odlazak na more. Ovogodišnja destinacija bila je Novi Vinodolski, primorsko mjesto bogate kulturne prošlosti.

Učenici su od 17. do 24. lipnja bili smješteni u Domu Crvenog križa Grada Zagreba, hostelu *Villa rustica*. Svih sedam dana oni su uživali, kupali se, učili, igrali se, natjecali, upoznavali, smijali, zaljublivali se i stvarali sjajne uspomene.

Svakoga dana učenici su imali zadani slijed aktivnosti koje su sami osmislili, a za čiju realizaciju su se pobrinuli animatori. Dan bi započinjao jutarnjom tjelovježbom, nakon čega bi slijedio doručak, pa vrijeme za plažu. Ručak je bio oko podneva, nakon čega bi uslijedio odmor i radionički dio. Na meniju programa radionica bilo je svega, od prve, koja je bila rezervirana za međusobno upoznavanje, do svih ostalih koje su se ticale hrvatskog jezika i obilježja, duhovnih tema, sporta, plesa, pjevanje... Nakon popodnevne užine, rezerviran je termin za plažu i uživanje u čarima mora. Nakon večere slijedio bi zabavni program upakiran u disko večer, glazbeni tobogan, pa čak i natjecanje za Eurosong.

U istom razdoblju Dom Crvenog križa iz Zagreba posjetila su djeca koja su pohađala Malu školu hrvatskog jezika i kulture organiziranu u sklopu programa Hrvatske matice iseljenika, što je unijelo posebnu dinamiku u sve aktivnosti. Posebno je bila zabavna večer posvećena predstavljanju zemalja sudionika, kao i činjenica da su u tom trenutku u Domu Crvenog križa bili predstavnici iz 17 zemalja svijeta.

Među onima koji su vodili djecu na ovo putovanje bila je i **Amalija Šimunović** iz Vajske koja je istakla ovakav vid

ljetovanja i druženja kao veoma važan za razvoj zajednice Hrvata u Srbiji.

»Život hrvatske zajednice treba svakako podupirati, kako tko od nas može, na bilo koji način. Pogotovo djecu i dječje aktivnosti, jer na njima svijet ostaje. I ako nećemo djecu učiti da pripadaju ovoj našoj maloj hrvatskoj zajednici i ako im to ne ostavimo u naslijeđe, izgubit ćemo svoj identitet i gubimo svoje postojanje«, rekla je Šimunović i dodala kako joj je drago što su se djeca međusobno povezala i bolje upoznala.

U ime HNV-a na ljetovanju je bila **Ana Francišković**, koja kaže da je zadovoljna i djecom i programom.

»Mislim da je ovo ljetovanje velika nagrada za djecu, uz priliku da se kao zajednica još više unaprijedimo, upoznamo i stvorimo lijepe uspomene koje će djeca sigurno pamtiti i na kojima će im biti zahvalna«, rekla je Francišković.

Gorana Koporan

U tijeku prijave za XVI. Etnokamp

Uskrs ljeti

Ako želite pjevati, igrati, glumiti, recitirati, praviti uratke, upoznati običaje, kuhati, razgovarati i promišljati o Uskrsu i tijekom ljeta, a mislite da to nije moguće, obvezno se prijavite na ovogodišnji Etnokamp Hrvatske čitaonice koji će biti održan od 14. do 18. kolovoza u domu DSHV-a u Subotici. Baš kao i prije nekoliko godina kada je u Etnokampu sve bilo u znaku Božića, ovaj 16. po redu će za temu imati najveći i najvažniji kršćanski blagdan Uskrs. Bit će zabavno, edukativno i za pamćenje, a najavljuju i neka iznenađenja. Stoga, osigurajte sebi mjesto na vrijeme jer je ograničen broj polaznika. Prijave se primaju do popunjenja predviđenog broja, odnosno do 4. kolovoza, putem telefona, Vibera ili

Whats up-a: 069 1017090 ili na e-mail: bernadica@gmail.com. Etnokamp je namijenjen učenicima osnovnoškolske dobi, a cijena petodnevnog aranžmana je svega 1.200 dinara i ako netko nije u mogućnosti platiti ovaj iznos to svakako nije prepreka za sudjelovanje u Etnokampu.

Vidimo se!

B. I.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga.
Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Mirko, 0036-30-288-93-33.

Izdajem višenamjenski poslovni prostor u BiH, RS Srpska, Istočno Sarajevo u centralnoj gradskoj »A« zoni na šetnici Dr. M. Lazića, veličine 100 m² + 35m², idealan za predstavništvo kompanija, organizacija ureda ili automatskih kazina iz Srbije, Hrvatske, Mađarske. Kontakt email: lindov@yahoo.com ili viber: +964-781-891-68-75.

Prodaje se trobrazdni plug (14 cola) obrtač *regent* fiksno s predplužnjacima i 2 crtala i 2 kotača u radnom stanju (2.200 eura). Telefon: 064-228-11-00.

Potreban konobar ili konobarica za rad u sezoni na Pelješcu. Osigurana je hrana, smještaj, plaća je po dogovoru. Kontakt osoba Jasmina Kušić +385-99-5977155.

Poklanjam autorsko djelo. 40 inovacija, tehnologija, izuma, poslovnih projekata iz raznih oblasti proizvodnje i usluga. Tel.: 064/499-2342 (viber).

Prodajem kuću za odmor, 40 m² na placu od 500 m², na Hvaru, s dvije sobe, kuhinjom i kupatilom, s namještajem. Kuća je 13 km od Sućuraja, 100 m od glavnog puta. Do mora je 1 km ili 2,2 km. Cijena 45.000 eura. Tel.: 062 205973.

SOMBOR - Prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025-5449220; 064-2808432.

Potrebne njegovateljice s europskim papirima za njemačku agenciju. Prijava na zdravstveno osiguranje dok radite. Ne plaćate proviziju. Plaće su za slabije znanje njemačkog jezika od 1.500 eura, a za bolje od 1.800 pa više.

Ja sam uz vas 24 sata dok ste na šteli. Sva pitanja i prijave možete poslati putem WhatsAppa ili Vibera. +381-63-708-05-60. Budite i vi dio našeg tima. Jovanka

Prodajem poljoprivredno zemljište, parcele broj 33565/1 i 33564 k.o. Donji Grad, za 8.500 eura/jutro. Kontakt 064/3758889.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša, Služba za zaštitu okoliša i održivi razvoj, temeljem članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJEU ZA ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA PROJEKTA NA OKOLIŠ

Nositelj projekta »UNTERMOLO« DOO, Novosadskog sajma 3, Novi Sad, podnio je dana 17. 7. 2023. godine zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na okoliš projekta: Solarna elektrana »Bikovo 1«, na k. p. br. 103/6 K. O. Bikovo (46.00744°, 19.68481°). Zahtjev je evidentiran u pisarnici Gradske uprave Subotica pod brojem IV-08/I-501-154/2023.

Uvid u podatke i dokumentaciju iz predmetnog zahtjeva može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu okoliša i održivi razvoj (Trg slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 128), svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenja o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na okoliš osobno, poštom ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* koji

VAŽI DO 1. 8. 2023.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*. Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine.

Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata.

Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića emitira se na valovima Radio *Fortuna*, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati.

Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

HRT

Emisije programa za Hrvate izvan RH emitiraju se ponedjeljkom, utorkom, srijedom i četvrtkom na Drugom programu HTV-a poslije 18 sati i to prema sljedećem rasporedu:

- ponedjeljak u 18 sati i 20 minuta – dokumentarni film o Hrvatima izvan RH
- utorak u 18 sati i 20 minuta – *Glas domovine*
- srijeda u 18 sati i 20 minuta – *Pogled preko granice* – Hrvati u BiH
- četvrtak u 18 sati i 10 minuta – *Globalna Hrvatska*

Emisije se repriziraju ponedjeljkom i srijedom (dokumentarni filmovi o Hrvatima izvan RH i *Pogled preko granice*) na HTV 4 od 20 sati i 30 minuta, a *Globalna Hrvatska* reprizira se na HTV 4 subotom u 17 sati i 10 minuta. Na satelitskom HRT Int. sve spomenute emisije prikazuju se u skladu s vremenskim zonama, a mogu se pogledati i na multimedijskoj platformi HRTI te na internetskom portalu *Glas Hrvatske*.

VINKOVAČKA TELEVIZIJA

Televizijska emisija *Hrvatska rič iz Vojvodine* u trajanju od 45 minuta, emitira se petkom od 21 sat i 45 minuta. Emisiju realizira redakcija NIU *Hrvatska riječ*.

Indija**Sirotinjski kvartovi
i bolivudske palače**

Vjerujem da nismo jedini faktor koji odlučuje kamo ćemo putovati. Uz mnoge uključene čimbenike, destinacije također čine svoje. Obave nekakav poziv. Ako nije tako, kako objasniti da idemo u neka mala mjesta koja smo već par puta posjetili, a ima toliko mjesta na kojima nikad prije nismo bili. U mom slučaju to potvrđuje Novi Vinodolski. Bila sam tamo kad sam imala četiri godine, kad sam tamo naučila plivati. Onda sam prošle godine ponovno otišla s prijateljima, da bih se ovoga puta ponovno našla u ulozi voditeljice skupine djece koja pohađaju nastavu hrvatskog jezika s elementima nacionalne kulture. Nisam to planirala, jer imam neku potrebu obići sva mjesta našeg Jadrana koja nisam obišla. No, ipak je Novi Vinodolski smatrao da se nismo upoznali na sve moguće načine, pa me ponovno pozvao.

Kako sam o Novom Vinodolskom napisala mnogo članka, danas se neću ponavljati, iako on ima još mnogo toga za ponuditi. Napisat ću samo da je ovo bilo jedno lijepo iskustvo, na ovaj način doprinijeti hrvatskoj zajednici i dati ovim mladim ljudima iskustva koja će im pomoći u razvoju.

Ovoga tjedna idemo na sasvim drugu destinaciju. To je jedan od najvećih gradova na svijetu i zasigurno najveći u Indiji.

Grad kontrasta

Mumbai, prije poznat kao Bombay, glavni je grad indijske države Maharashtra, te četvrti najmnogoljudniji grad na svijetu, s preko 20 milijuna stanovnika, ako uključimo i šire područje. Nalazi se na zapadu Indije, na obali Arapskog mora. Mumbai je grad kontrasta, jer u njemu imate sirotinjske kvartove ali i mjesta bollywoodskih palača, starih hramova, ali i modernih nebodera, uličnih prodavača i uređenih gradskih parkova.

Ovaj milijunski grad ima mnogo toga za ponuditi, a jedna od najvećih atrakcija svakako su »Vrata Indije«, koja su najprepoznatljiviji spomenik u Mumbaiju. Izgrađena su u čast posjeta kralja **Georgea V.** i kraljice **Marije**. Dovršena 1924. godine i danas simbolizira ostatke britanske ere. Go-

dine 1947. posljednje britanske trupe napustile su Mumbai kroz ova vrata. Ova su vrata izvrstan primjer arhitekture i jedan od simbola burne indijske povijesti. Kombiniraju se elementi nekoliko arhitektonskih stilova – indijskog, europskog i muslimanskog. Izgradnja je trajala više od 10 godina.

Prije nego što je Mumbai doživio veliku rekonstrukciju u 19. stoljeću grad se nalazio na sedam različitih otoka. Arhipelag je naseljen još od kamenog doba. Njime su vladali budistički osvajači, sultani i europski kolonizatori. Jedan od najzanimljivijih i najranijih ostataka burne prošlosti nalazi se na otoku Elefanta. To je otok, odvojen od aglomeracije, glavnog otoka Salsete.

Kipovi slonova, po kojima je otok dobio ime, premješteni su u vrtove Jijamata Udayan. Tu su i špiljski hramovi sa svojim stupovima, oltarima i kipovima Shive iz 5. stoljeća. Možete ih vidjeti u gustim džunglama.

Nacionalni Park Sanjay Gandhi

Nazvano po preminulom sinu **Indire Gandhi** to je ogromno zaštićeno područje na kom raste, leti, trči, hoda i gmiže ogroman broj svih vrsta živih bića. Tamo možete sresti jelene sikane, pitone, dikobraze, kobre, makakije, hijene, antilope i malu populaciju afričkih leoparda. Cijeli rezervat prekriven je prilično gustom vegetacijom.

Mumbai je sinonim za Bollywood. Srce indijske kinematografije, lokalna filmska industrija izbacuje nove blockbustere iznenađujućom brzinom. Mnoga su kina razbacana po ulicama Mumbaija i to pokazuje da su Indijci veliki ljubitelji filmova. Povijesna kina poput *Erosa*, *Maratha Mandira* i *Libertyja* prikazuju filmove desetljećima.

Željeznički kolodvor Chhatrapati Shivaji, praonica rublja Dhobi Ghat, bazilika Gospe od Gore, simbolični spomenik mira i harmonije pagoda Vipassana, distrikt Coloba, Marina Drive... samo su neke od atrakcija koje morate posjetiti ako želite osjetiti barem djelić onoga što ovaj prekrasni grad u Indiji ima za ponuditi.

Gorana Koporan

Start za pamćenje

Hajduk slavio u derbiju na Maksimiru

Upravo »susretom nad susretima« hrvatskog klupskog nogometa, u petak, 22. srpnja, na Maksimiru započela je nova sezona 1. HNL (2023./24.). *Hajduk* je šokirao branitelja naslova *Dinama* (2:1) i na najbolji mogući način revanširao se za nedavni poraz u finalu Superkupa. Ostala dva pretendenta za najviše pozicije, *Rijeka* i *Osijek*, sigurnim su pobjedama navijestili zanimljivo natjecanje u elitnom nacionalnom nogometnom razredu. Ali pođimo redom...

DINAMO – HAJDUK 1:2

Objektivno gledano domaćin je imao cijeli susret u svojim rukama, točnije vodstvo od 1:0 (**Petković**) i opravdano došudeeni jedanaesterac. Prvi topnik *Dinama*, povremeni repre-

zentativac i strijelac prvog pogotka u novoj sezoni 1. HNL, šutirao je traljavo u lijevu vratarevu stranu i dao priliku **Lučiću** da se proslavi. *Hajdukov* vratar je uhvatio tzv. živu loptu i vratio svoju momčad u život. Trener *bilih*, točnije *zelenih* (*Hajduk* je ponovno igrao u svojim najneobičnijim majicama) **Leko** je uveo ovosezonska pojačanja **Odjidjia**, **Moufia**, **Dolčeka** i **Dajakua** i njegova momčad je zaigrala znatno agresivnije. Plod svega je majstorski izjednačujući pogodak **Livaje** iz gotovo nemoguće pozicije. Kruna ovog interesenatnog, dinamičnog i nadasve neizvjesnog prvenstvenog derbi susreta uslijedila je u njegovim posljednjim trenutcima. Korner je majstorski izveo **Odjidji** (nekadašnji belgijski reprezentativac), »pogodio u glavu« mlađanog **Pukštasa** i lopta se našla u mreži **Livakovića**. Svi igrači *Hajduka* su se našli u zagrljaju neizmjerne sreće, a vjerna *Torcida* je na Maksimiru pala u navijački trans. Prvenstvo je spektakularno započelo!

RIJEKA – RUDEŠ 4:0

Momčad *Rijeke* ulazi u novu sezonu u posve izmijenjenom sastavu, ali s iskusnim trenerom **Jakirevićem** koji

je najzaslužniji za proljetnu renesansu i izboreno mjesto u kvalifikacijama za Konferencijsku ligu. Otvarajući sezonu na svojoj Rujevici bijela momča je do nogu potukla *Rudeš* (4:0) povratnika u prvoligaško društvo. Zagrepčanima nije pomoglo ni zvučno ime na njihovoj klupi (**Robert Prosinečki**), a kako stvari stoje predstoji im grčevita borba za ostanak.

OSIJEK – SLAVEN 6:1

Na službenom otvorenju najljepšeg stadiona u Hrvatskoj (*Opus Arena – Pampas*) domaćin *Osijek* je zaigrao lijepi, atraktivni napadački nogomet i na prekrasan način pozvao svoje navijače na kupovinu godišnjih ulaznica. Jer sam dolazak na ovo nogometno zdanje najviših kategorija kvalitete po FIFA standardu (stadion je cijeli pod natkrivenim tribinama, uz vrhunske zasebne lože i bogatu prateću infrastrukturu) je već doživljaj po sebi. A kada ga domaći nogometaši začine sa šest pogodaka u mreži gostiju, onda se zbilja nema više što dodati.

Donji dom

U ostalim susretima 1. kola Prve hrvatske nogometne lige – *Gorica* i *Varaždin* (1:1), te *Lokomotiva* i *Istra* – (1:1) nije bilo pobjednika i bodovni plijen je podijeljen na ravne časti. Uz *Rudeš*, među ove četiri momčadi treba tražiti one koje će se ove sezone boriti za ostanak. Iz prethodnih navoda vidi se kako su najjače hrvatske momčadi ponovno okupile jake igračke snage (najveće financijske mogućnosti), dok se ostatak članova elitnog razreda mora snalaziti s postojećim mogućnostima. Prema viđenom, predstojeće prvenstvo će biti vrlo jako i rezultatski neizvjesno. Jedino ostaje vječna enigma: je li netko sposoban ugroziti *Dinamo*? *Hajduk* se nameće kao glavni kandidat, ali ostalo je još 35 prvenstvenih kola da to i konkretno pokaže dokaže. »Vrime je«...

D. P.

POGLED S TRIBINA

ATP Umag

Najdugovječniji (i sada jedini) hrvatski teniski ATP turnir Croatia Open (sada pod imenom glavnog sponzora *Plava laguna Croatia Open*) igra se u svom trideset i trećem izdanju ovoga tjedna u Umagu. I opet je glavni ždrijeb pun zanimljivih teniskih imena, što etabliranih (tri Grand Slam pobjednika – Čilić, Wawrinka i Thiem), što onih od kojih se tek trebaju očekivati najveći rezultati (Prižmić, Lehecka, Sonogo, Landaluce). Kao i uvijek, ATP Umag donosi zanimljivu kombinaciju igrčke zrelosti i mladalačke poletnosti, a sudari na jednoj od najsporijih podloga na touru (tamošnja zemlja pogotovo) i pod užarenim ljetnim suncem prekrasne Istre donijet će mnogo zanimljivih i neizvjesnih duela. U trenutku kada budete čitali ove redove bit će već poznati i svi četvrtfinalisti (naj-

boljih osam), a zašto se ne nadati da će među njima biti i neki od hrvatskih tenisača koji sudjeluju u turniru (Čilić, Prižmić, Ajduković). Vratimo li se malo u prošlost ovog već legendarnog hrvatskog teniskog turnira, čiji je prvi pobjednik bio **Goran Prpić** 1990. godine kada je u finalu dobio Gorana Ivaniševića, vidjet ćemo kako se samo još jednom u njegovoj tri desetljeća dugoj povijesti pobjednički trofej našao u hrvatskim rukama. Bilo je to 2012. godine kada je umaški turnir osvojio Marin Čilić. Godinama prije i kasnije pobjednici Croatia Opena bili su ponajbolji svjetski tenisači: **Carlos Moya** (5), **Thomas Muster** (3), **Marcelo Rios**, Stan Wawrinka, **Fabio Fognini**, Dominic Thiem, **Juan Carlos Ferrero** i njegov današnji pulen, trenutačno broj 1 na svijetu **Carlos Alcaraz** (2021.), te mnogi drugi. Prošlogodišnji pobjednik **Sinner** neće ove godine braniti naslov, pa bi ATP Umag mogao dobiti još jedno novo ime na pobjedničkom popisu. Tko će to biti saznat ćemo u nedjelju navečer nakon velikog finala...

D. P.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
**Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje,
propise, upravu i nacionalne manjine –
nacionalne zajednice**
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4614, 487 4036
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-454-531/2023-04
DATUM: 25. 7. 2023. godine

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje modernizacije infrastrukture ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja i učeničkog standarda na teritoriju AP Vojvodine („Službeni list APV“, broj: 7/23), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu („Službeni list APV“, broj: 54/22 i 27/23 – rebalans) i na temelju Rješenja pokrajinskog tajnika za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice klasa: 128-199/2022 od 5. 7. 2022. godine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) donosi:

ODLUKU

O DOPUNI NATJEČAJA

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE REKONSTRUKCIJE, ADAPTACIJE, SANACIJE, INVESTICIJSKO I TEKUĆE ODRŽAVANJE OBJEKATA USTANOVA OSNOVNOG, SREDNJEG OBRAZOVANJA I ODGOJA NA TERITORIJU AUTONOMNE POKRAJINE VOJVODINE ZA 2023. GODINU

klasa: 128-454-531/2023-04 koji je objavljen 12. 7. 2023. godine

Ovom Odlukom, u Natječaju za financiranje i sufinanciranje rekonstrukcije, adaptacije, sanacije, investicijsko i tekuće održavanje objekata ustanova osnovnog i srednjeg obrazovanja i odgoja na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2023. godinu, klasa: 128-454-531/2023-04, koji je objavljen 12. 7. 2023. godine u dnevnim novinama „ALO“ i „Službenom listu APV“, broj: 30/23, **poslije točke 4. u dijelu „B. ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE TEKUĆEG ODRŽAVANJA OBJEKTA“**

dodaje se novi stavak koji glasi:

„IZNIMNO: Podnositelji prijave na Natječaj koji su pretrpjeli štetu kao posljedicu vremenske nepogode, mogu podnijeti prijavu i kada su potrebna sredstva za saniranje štete niža od 10.000.000,00 dinara s PDV-om.

Za ove namjene uz prijavu na Natječaj prilaže se:

- 1. Predmjer i predračun radova potpisan i ovjeren od strane odgovornog projektanta i**
- 2. Zapisnik nadležnog inspeksijskog tijela kojim se utvrđuje nastala šteta.**

Prioritet prilikom dodjele sredstava na Natječaju će imati ustanove obrazovanja koje su pretrpjele štetu kao posljedicu vremenske nepogode.

P.O. POKRAJINSKOG TAJNIKA
ZAMJENICA POKRAJINSKOG TAJNIKA,
Slađana Bursać

Umotvorine

- * Za šutnju čovjek treba biti vrlo nadaren.
- * Kad je duša velika, i sitnica je radost.
- * Najmanje se govori kad te se najviše tiče.

Vicevi, šale...

Policijska kontrola vozaču:

– Opa, malo smo popili?

Vozač:

– I mi smo isto!

– Susjed, gdje si bio tako rano?

– Išao sam na željezničku stanicu da ispratim putnicu.

– A što si tako garav?

– Grlio sam lokomotivu.

Mudrolije

- * Svi su dobri u dubini duše, samo je dubina svima različita.
- * Čini dobra djela tiho, a djela će o tebi govoriti glasno!
- * Ne vjerujte riječima, ni svojim ni tuđim; vjerujte samo djelima, i svojim i tuđim.

Vremeplov – iz naše arhive

Seminar *Stvaranje kazališta*,
Školjić, 2013.

Gustiranje

Piše: Ivan Tumbas

Ampa

Pivci kukuriču, to je moj veker. Đipim friško. Furtom namirivam. Zađem motičicom pa sičem zaperke kuruza na mrginju. Ujtro rano, a sunce žeže. Kanikula pokazla svoje lice. Ništam tu oko tri frtalja sedam, a nema rose. Zuje mašine, kombaji koji dižu pra po ataru odešu vrc žito. Nedilja je sveta i blažena. Svi u nikoj žurbi rade furtom. Čeljad u tim danima zaboravljaju što je Gospodin kazoo: šest dana radi sedmi odmaraj i slavi Gospodina. Gustiram, da ne budne kake ampe posli vake žege. U ambetušu ručamo. Salašu je tušta godina, opravio ga moj pokojni čukundida Lozija. Tušta godina je nakaso, još i sad se asnira. Niko vrime se podmlađuje, očel dat Bog malčak kišice drage. Molimo krunicu u nakani da nam Svevišnji podari zalađenje. Posli vake žege mož bit i jake ampe. Siroti kuruzi se uvrću, borame već i podgaraju. Cincokret procvato, sve ga lipo gledat, al fali kiše blažene. Dica glede u te pametne telefone, pa vele: »Bačo, biće kiše s velikom ampom«. »Taj vaš telefon švičnite u kuruze, samo pokaziva laži kojima sotona rič svoju širi«. Pridičim: »Nemojte virovat, dico, ma kome već virujte samo dragom našem Bogu«. Vaške zalaju pa skoče friško do ograde. Komšija Felo. »Jel gotov ručak?« »Ajde, komšo, jesi l za čašu vina prija užne?« »Oču, došo sam i na čašicu divana.« Oma komšo meni: »Jesi l čuo, televizor divani dolazi nam veliko nevrime«. »Ni oblacka niotkud, ti viruješ tim lažima?« »Ne virujem, al čeljad divane.« »Nisam da sudim, naposlitku kako nam Bog da tako će bit.« Vidi komšo ne mož divanit sa mnom o tim miškulancijama, popije čašicu i ode friško. Sumiram, naša čeljad su očla u prapostojbinu naši stari u Blagaj na riku Bunu, otkaleg su došli trbuvom za kruvom u ove naše ravničarske krajeve. Dica mi namiste stanicu Radio Marije da slušam misu koju će pridvodit biskup Petar Palić u Mostaru di su očla naša čeljad da slave zajedno Dužijancu. Još moja reduša meni rondza što neću ić na veliku misu. Baš je bilo lipo slušat misu i neobično za me priko telefona. Posli užne uprego sam kobilu sa ždribetom da obađem njive. Zdravo velik je bio pra u ataru. Kuruzi uvrćeni. Šacujem, ako ne budne kiše koji dan od kuruza neće bit ništa. Pogledam u nebo, vidim niko se podmlađuje. Lagano sam deko salašu. Niki oblaci se počeli friško valjuškat. Stigo ja na salaš, isprego kobilu i ždribe. Zagrm, udari grom u komšinski drač. Vaške su utekle u košaru. Vitrina slomi or prid malom kućom. Straota ampa. Sve se smračilo kugod da je mrak. Molio sam kratku molitvu koju sam priuzo od mojeg dide. Kiša je padala kugod da kablom livaš vodu. Grmi, siva, puca. Led nije pado, al zato stašna vitrina duvala. Po starinskom običaju za Dove se okiti salaš procvatanom zovom i čuva od nevrimenta i leda. Kratko je trajala ampa, oblak odeše. Odjedared se razvedri kugod da je jutro a ne pridveče. Cila familija je izašla na ledinu. Dica su trčali po vodi di su bili vagaši. Pivac kukuriče, pučke, morkače, guske svi se vesele blaženoj kišici. Puštio sam ovce i zakolenčio krave, kobilu sa ždribetom sam puštio. Vaške i mačke svi su radosni na svoj način. Nas dvoje zagrljeni i radosni što nam dragi Bog uslišio naše molitve, darovo lipu čekanu kišu. Obašo sam salaš, di koji crip je skečio. Načo je kamaru sa slamom. Odvalio jednu debelu granu od germeške trišnje. Kuruzi su oma progledali, nije više bilo uvrćeno lišće. Cincokret procvatan svojim mirisom omaljuje. Ditelina malo je poglela, al to ne mari. Mišlinger raspuštio lišće. Bože fala ti što si nam podario kišu.

Rič po rič

Piše: Željko Šeremešić

Kruva i sigranja

Dosadilo se već it i kupat, sigrat lopova i džandara, žmure jel se klidžat ispod duda. I šta god da ispadne da jedva čekam da s baka Janjom i drugama raspredam o svim brigama ovog svita. I sade smo se eto čim je oplinila žega posmišćali. One na klupčicu, a ja na moj stolčac. Krenio divan. Čeljadi, malo j' taki ko baka Janja da sve zna i uvijek može početi, pa će: »Svite dragi, ta nismo se mi daleko odmakli od oni stari Rimljana. Nama da j' podmistit sam malo kruva i sigranja i ni brigeša. Na sve zaboravimo. Da j' nevrime poharalo po države, da će nam žito ope' otet, da su cine odletile u nebo. Sam zveramo u te televizore, ne trepcemo a što j' najgorje sve i virujemo. U pakov će nas otirat. I to mene smrdi od početka. Kad god se šta god pojavi da zasvrbi narod kogod nam ponudi kruva i sigranja što b' rekli. A ovo bome možda i ne b' smila kazat, kad kažem da nam kogod ponudi onda mislim na vlast. Ta ona ima svašta, a što j' najglavnije televizije, te medije što se moderno kaže«. Strina Evča vrti glavom. Kad nju šta god podsiti da kogod šta god kaže protiv vlasti, ona oma kreće: »Baka Janjo, ne divanite pravo. Pa niko nikog ne tira da gleda televizor. Ta svako može izbirmit šta će gledat. Ta pravo da se izbirne nam vlast daje digod se okreneš. Tako da tu niko nikog ne tira šta će i di će gledat«. Vidim ja da će se tu zakuvat. Baka Manda strilja ispod obrva. Počinje objašnjavat da baka Janja baš ima pravo. Da na sve zaboravimo. Ta ko da nam cvate svagdi, curi, priljiva, kipi. Da već danima muški u kuće divanu koji će se di i za koje novce prodat od oni fodbalaša. Ko da tu kogod ima od nas hasne. Kako se svi brinu ko će tirat za državu. Kako će bit kraj svita ako kogod neće. Kako j' njezin Mika zbog onog što pribaciva lopticu priko mriže zaboravio it napojit i naranit. »Pa šta j' tu važnije, naše krave, živina, svinji jel ovi što ko ludi trču za tom lopticom pa ju pribacivu vamo tamo?« baka Manda će. Strina Evča se bome ne da pa će: »Oni nas predstavljaju, triba navijati za nje. Ta cili svit onda čuje za nas«. Ka' j' baka Marica skočila pa krenila objašnjavat da ako j' tako onda nek nam oni dođu naranit, napojit, da onda oni triba da nam du pravu cinu za žito i onda nek oni pomognu kad dođe oluja i led pa sve potuče. »Oni su svi nafatirani pa onda nek i oni malo platu štetu. A sa' sam se sitila. Podmistu nam one što se sastaju pa kuvacku. Bože dragi i sidimo i gledimo kako oni kuvu a kuvu bome što triba debelo platit. I mi se oblizivamo, a oni se iznajidu pa još i zabavljaju«, baka Marica će. Baka Tonka nastavlja: »Jest, pa nam onda podmistu one zadruge. Tamo divana priko bundiva, covanja, grišenja, sigranja ko u paklu. Podmistu nam sve to. Ne moramo nigdi it već sve iz dnevne sobe gledimo. Sirotinja dobije pakete. Kruf jeftin. Šta narodu triba više? Sigranja i kruva«. Češem se po glave. Študira da smo niki dan učili o starom Rimu i kako j' tamo vlast pravila narodu velika sigranja, parade ko svatove da se ne b' sitili da baš i nisu najsrtniji. Zato študiram da j' najbolje čuti kad šta god baš ne znaš, a da j' kruva i sigranja izgleda bilo i prija, a izgleda da ga i sade ima, a kako stoji i biće ga sutra. Ko kanda se čeljad baš i nisu prominjila mislim se.

U NEKOLIKO SLIKA

Izvor Bune

Punjena paprika

U našem *KuHaRu* do sada smo objavili skoro 50 recepata tradicijskih jela. Neka od njih kuhaju se i danas, neka rijetko, a nekih se sjećaju samo još starije kućanice. Jela su bila sezonska, odnosno kuhala su se onda kada su manirnice bile dostupne. Jedno od takvih jela je i punjena ili kako na somborskim salašima kažu filovana paprika. Danas se može kuhati tijekom cijele godine, a nekada se kuhala samo ljeti kada u vrtovima sazrije paprika. Iako su tada već ponestale zalihe mesa, uvijek je na salašima bilo onih koji su klali manju svinju i prodavali meso, pa se tako i bez zamrzivača i odlaska u mesnicu moglo doći do mesa. Punjena paprika obično se kuhala nedjeljom i uz nju je išla samo laganiya juha s mesom.

Sastojci:

14 srednjih paprika
2 manje tikvice
kilogram mljevenog svinjskog mesa (može i mješavina svinjskog i junećeg mesa)
šaka domaće tarane
jaje

nekoliko češnja češnjaka
jedan mali crni luk
3 male žlice soli
2 male žlice papra
1 jušna žlica crvene mljevene paprike
3 dl kuhane rajčice
2 jušne žlice brašna

Priprema:

Izdubiti paprike tako da se odstrane peteljke i sjemenke. Tikvice oguliti, presjeći na pola i malom žlicom ili nožem izdubiti. Taranu kratko propržiti i ostaviti da se ohladi.

U veću posudu staviti meso, dodati jaje, sjeckani češnjak i luk, sol, papar, taranu i začinsku papriku. Smjesu rukom dobro umijesiti i puniti paprike i tikvice.

U veću, dublju posudu redati paprike tako da prekriju dno. Dodati rajčicu i vode koliko je potrebno da sva paprika bude prelivena vodom. Kuhati lagano oko tri sata. Ne smije jako ključati niti se miješati već se posuda samo prodrma.

Radi boljeg okusa može se tijekom kuhanja dodati malo *vegete* ili nekog drugog biljnog začina.

Pri kraju kuhanja napraviti zapršku od brašna i paprike i zapržiti kuhanu papriku. Ukoliko želite laganije jelo, stavi se manje zaprške, a ima i onih koji papriku kuhaju samo u rajčici bez zaprške, ali tada treba dodati više kuhane rajčice.

KuHaR tradicionalnih jela pripremamo uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

5+plus

JEDNOM POLISOM
pokrijte 5 rizika

Osigurajte sebe, svoj automobil i putnike u njemu samo jednom polisom

Maksimalan oprez u vožnji, briga o automobilu i ljudima u njemu nekada nisu dovoljni da nas zaštite od nepredviđenih okolnosti poput kvara vozila, loma stakala i prirodnih rizika. Bilo da ste na odmoru ili službenom putovanju, uz polis **Paket 5+ Milenijum osiguranja** nećete morati da brinete zbog okolnosti koje nisu pod Vašom kontrolom.

Ovom polisom osiguravate se od **pet najčešćih rizika** i obezbediti:

1. Osiguranje od loma stakala na putničkom vozilu;
2. Osiguranje putničkog vozila od oštećenja usled prirodnih rizika;
3. Osiguranje lica u putničkom vozilu od posledica nesrećnog slučaja – nezgode;
4. Pomoć na putu;
5. Zamensko vozilo.

www.milos.rs

Vreme je da nadamo na auto
011/ 715 23 00

RADIO MARIJA

Kršćanski glas u vašoj kući!

FREKVENCije:

NOVI SAD 90,0 MHz

SUBOTICA 90,7 MHz

SOMBOR 95,7 MHz

NIŠ 102,7 MHz

KONTAKT:

Ured: 024/600-099

Program: 024/600-011

SMS: 063/598-441

Slušajte nas i na aplikacijama:

Radio Marija Srbije

Radio Maria play

www.radiomarija.rs

@Radio.Marija.Srbije

@radiomarijasrbije

ILI-ILI

AKCIJA

Priključenje **BESPLATNO**

+ Birate između:

- 6 meseci po **1 dinar** ili
- 12 meseci sa **50% popusta**

Astra
Telekom

011 44 22 009

TEKIJE 2023

VELIKE TEKIJJE (Snježna Gospa)

PETAK, 04.08.2023.

15:00 PRILIKA ZA SV. ISPOVIJED
15:30 MISA NA STAROSLAVENSKOM
17:00 MISA NA MAĐARSKOM
19:00 PONTIFIKALNA MISA
NA HRVATSKOM S PROCESIJOM

SUBOTA, 05.08.2023.

08:00 POBOŽNOST KRIŽNOGA PUTA
09:00 MISA NA MAĐARSKOM
11:00 PONTIFIKALNA MISA
NA HRVATSKOM
19:00 ZAVRŠNA MISA
NA HRVATSKOM

15.8.2023. - VELIKA GOSPA

16:30 PRILIKA ZA SV. ISPOVIJED
18:00 PONTIFIKALNA MISA

MALE TEKIJJE (Sv. Joakim i Ana)

UTORAK, 25.07.2023.

17:00 PRILIKA ZA
SV. ISPOVIJED
19:00 MISA NA
HRVATSKOM
S PROCESIJOM

SRIJEDA, 26.07.2023.

09:00 MISA NA
MAĐARSKOM
11:00 MISA NA
HRVATSKOM
19:00 ZAVRŠNA MISA
NA HRVATSKOM